

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**LİSE 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ (GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu BAYRAM KOÇ

TRABZON
Haziran, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

**LİSE 9. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİK DERSİNE YÖNELİK
TUTUMLARININ İNCELENMESİ (GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ)**

Cansu BAYRAM KOÇ

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Cahit AKSU

TRABZON
Haziran, 2019

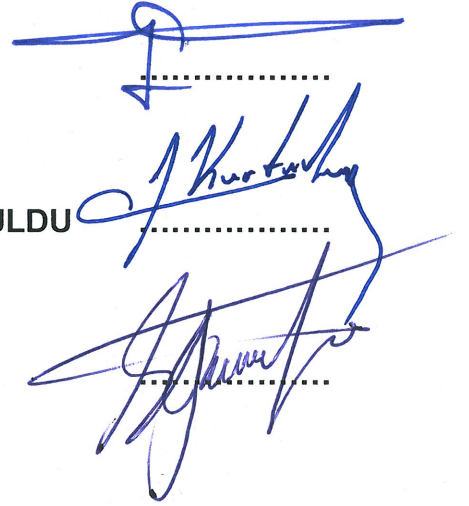
Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 11 / 06 / 2019**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Cahit AKSU

Üye : Prof. Dr. M. Kayhan KURTULDU

Üye : Doç. Dr. Sıtkı AKARSU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Cansu BAYRAM KOÇ

11 / 06 / 2019

ÖN SÖZ

Çalışmanın planlanması ve gerçekleştirilmesi aşamasında yol gösteren, ilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, değerli hocam tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Cahit AKSU'ya saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda değerli görüşleri ve dönütleriyle destek olan Sayın Prof. Dr. M. Kayhan KURTULDU'ya, değerli zamanlarını ayırarak yardımlarını esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın her aşamasında yanımda olan, karşılaştığım güçlükleri aşmamda özveriyle destek olan eşim İsmet KOÇ'a, yaşamım boyunca en büyük güç, destek ve eğitimi kendilerinden aldığım annem Sema BAYRAM'a, babam Ahmet BAYRAM'a ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2019
Cansu BAYRAM KOÇ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Önemi.....	2
1. 3. Sınırlıklar.....	3
1. 4. Varsayımlar.....	3
1. 5. Tanımlar.....	3
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	5
2. 1. 1. Eğitim.....	5
2. 1. 2. Müzik Eğitimi.....	6
2. 1. 3. Müzik Eğitiminin Türleri.....	7
2. 1. 4. Müzik Eğitiminin İnsan Yaşamındaki İşlevleri (Fonksiyonları).....	7
2. 1. 5. Ortaöğretim Kurumları-Liseler.....	8
2. 1. 6. Eğitim ve Öğretim Programı Kavramları.....	9
2. 1. 6. 1. Öğretim Programının Unsurları.....	10
2. 1. 7. Müzik Eğitim Programı ve Müzik Dersi Öğretim Programı.....	11
2. 1. 7. 1. Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı (2009)'nın Temel Özellikleri.....	12
2. 1. 7. 2. Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2017)'nin Temel Özellikleri.....	13
2. 1. 7. 3. 2017 Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı 9. Sınıf Öğrenme Alanı, Kazanım ve Açıklamaları.....	14
2. 1. 8. Müziksel Davranışların Sınıflandırılması.....	17
2. 1. 8. 1. Bilişsel Alan.....	18

2. 1. 8. 2. Devinişsel Alan.....	19
2. 1. 8. 3. Duyuşsal Alan	19
2. 1. 9. Psikolojik Olarak İlgil ve Tutum	20
2. 1. 10. Tutum Ölçekleri.....	21
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	22
3. YÖNTEM	25
3. 1. Araştırma Modeli	25
3. 2. Çalışma Grubu	25
3. 3. Verilerin Toplanması.....	26
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları / Teknikleri	26
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci / Uygulama Akışı.....	30
3. 4. Verilerin İstatistiksel Analizi	31
4. BULGULAR.....	32
4. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
4. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4. 2. 1. "F1(Faktör 1)= "Tutum Düzeyindeki Düşünceler"" Faktörüne Dönük Madde Analizleri.....	33
4. 2. 2. "F2 (Faktör 2)= "Özgüven ve Öz Yeterlik İfadeleri"" Faktörüne Dönük Madde Analizleri.....	36
4. 2. 3. "F3 (Faktör 3)= "Milli Değerler ve Milli Bilinç İfadeleri"" Faktörüne Dönük Madde Analizleri.....	37
4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	41
5. TARTIŞMA	44
5. 1. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön Uygulama ve Son Uygulamaları Arasındaki Farka İlişkin Tartışma	44
5. 2. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında Belirleyici Olan Ölçek Maddeleri ile İlgili Tartışma.....	44
5. 3. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında Lise Türü Değişkeni ile İlgili Tartışma	47
5. 4. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında "Cinsiyet" Değişkeninin Fonksiyonu ile İlgili Tartışma	48
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	50
6. 1. Sonuçlar	50
6. 2. Öneriler	51

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı neriler	51
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Dayalı neriler	52
7. KAYNAKLAR	53
8. EKLER	58
9. Z GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	62

ÖZET

Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Giresun İli Örneği)

Bu araştırmanın amacı; lise 9. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının Giresun ili örneğinde incelenerek, öğrencilerin tutum düzeyleri, bu tutumların oluşmasında etkili olan unsurlar ve çeşitli değişkenlerin bu tutumlarla olan ilişkisini ortaya koymaktır. 2017 yılında yenilenen “Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı” ile ilgili ilk yapılan çalışmalardan olan bu araştırma “Betimsel” bir araştırmadır ve Tarama (Survey) modeli ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma gurubu; 2017-2018 eğitim öğretim yılında Giresun ilindeki 5 farklı lise türünün 9. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 315 öğrenciden oluşturmaktadır. Araştırmadan başlıca aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum puan düzeyleri Giresun ili örneğinde, hem süreç başında hem de süreç sonunda yüksek olarak tespit edilmiştir. Öğrenciler müzik dersine ilişkin olumlu bir tutum göstermekte, bu tutumu belirli düzeyde sürdürmekte, süreç sonundaki fark anlamlı olmasa da, müzik öğretim programı tutum oluşturmada belli bir oranda etkili olmaktadır.

Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin olumlu tutum puan düzeyleri daha çok “Müzik Dersi Benim İçin Oldukça Önemlidir”, “Müzik Ders Saatinin Arttırılması Gerektiğini Düşünüyorum”, “Müzik Dersindeki Müzik Çalışmalarımı Sergilemekten Büyük Keyif Alırım”, “Okulumuzda ve Okul Dışında Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Müzikal Etkinliklere Zevkle Katılıyorum”, “Gelecekte Müzikle İlişkili Bir Meslek Seçmek İsterim”, “Müzik Öğretmenim Ne Zaman Konu İle İlgili Görüşlerimizi Sorsa Hemen Söz Alırım” “Sevdiğim Müziklerden Kendime Özel Arşiv (CD, Mp3) oluştururum”, “Müzik Dersinde Çekinmeden Çalgımı Çalarım”, “İstiklal Marşımızı Coşku ve Heyecanla Söylemeye Çalışırım” ve “İstiklal Marşımızı Söylerken veya Dinlerken Ülkeme Olan Sevgimin Arttığını Hissederim” şeklindeki ve son uygulama lehine anlamlı farklılaşan maddeler olmuştur.

Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum puan düzeyleri öğrencilerin eğitim gördükleri lise türüne göre Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Lise 9. Sınıf düzeyinde kadın öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu tutum düzeyleri erkeklerden daha fazladır ve bir yıllık eğitim-öğretim süreci, erkek ve kadınlar arasındaki müzik dersi tutumlarını dengelemede yeterince etkili olamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik Öğretim Programı, Duyuşsal Alan, Tutum Ölçeği.

ABSTRACT

Investigating The Attitudes of The 9th Grade High School Students Towards Music Lessons (Giresun Province Sample)

The aim of this investigating is to shed light on attitude levels of learners, factors that have effects on the attitudes and the relationship between different variables and attitude by analysing the attitude of 9th grade high school students towards music lessons in the sample of Giresun province. This investigating, which is one of the first investigations that has been done about the renewed "Curriculum for 9th,10th,11th and 12th grade high school students" in 2017, is a "Descriptive" investigating and has been conducted with "Survey" model. The study group of this investigating is made up of 315 learners in total who are 9th grade high school students in different types of high schools in 2017-2018 education year in Giresun province. The main outcomes are as followed.

The score levels of attitude of the 9th grade high school students towards music lessons in Giresun has been detected as positive both at the beginning and the end of the process; moreover, even if the difference at the end of the process isn't significant, music curriculum has positive impacts on creating a positive attitude to some point.

The positive attitude scores of the 9th grade high school students towards music lessons has been specifically focused on the items such as "Music lessons mean a lot to me", "Music lessons' hours should be increased", "I really enjoy displaying my performance in my music lessons", "I really enjoy participating in musical activities inside or outside of the school on special days and weeks", "I would like to choose a job related to music in the future", "I take part in the lessons right after our music teacher asks us about our ideas on the subject", "I create special archives (cd, mp3) from the songs I love", "I willingly play my instrument in music lessons", "I try to sing our national anthem with great joy and excitement", "I feel my love for my country gets bigger while I'm singing or listening to our national anthem."

The attitude scored of the 9th grade high school students towards music lessons differ greatly in favour of anatolian high schools from different types. The attitude is more positive for females than males among 9th grade high school students and one-year of educating process doesn't seem sufficient for balancing the attitude levels towards music between females and males.

Keywords: Music Education, Music Curriculum, Affective Domain, Attitude Scale.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	2009 ve 2017 Ortaöğretim Müzik Programları 9. Sınıf Düzeyi Kazanım Türleri Yüzde Değerleri Tablosu.....	17
2.	Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri.....	26
3.	Müzik Dersi Tutum Ölçeği Faktör Yapısı	28
4.	Derse Yönelik Tutum Puanlarının Yarı Test Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu.....	30
5.	Ölçek Faktörlerinin ve Genel Tutum Düzeyi Ön Uygulama - Son Uygulama Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	32
6.	F1 Ön Uygulama - F1 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	34
7.	F2 Ön Uygulama - F2 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	36
8.	F3 Ön Uygulama - F3 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	37
9.	Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.....	38
10.	Derse Yönelik Tutum Son Uygulama Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.....	39
11.	Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu.....	40
12.	Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	41
13.	Derse Yönelik Tutum Son Uygulama Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	42
14.	Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	43

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türkiye Dil Kurumu
Akt	: Aktaran
F1	: 1. Faktör [Faktörler: F1, F2, F3]
N	: Örneklem Sayısı
n	: Frekans
%	: Yüzde
s	: Soru
Ss	: Standart sapma
sd	: Serbestlik derecesi
Ort	: Ortalama
p	: Anlamlılık
KMO	: Kaiser Meyer Olkin
F	: Anova testi
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

1. GİRİŞ

Müzik eğitimi, insanların bilişsel boyutta gelişimine paralel olarak aynı zamanda duyuşsal ve estetik boyutunun da gelişimi için önemli bir çalışma alanıdır.

Müzik duygu, düşünce, izlenim ve tasarımları ve başka gereçlerin de katkısıyla belli, durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilerek biçimlendirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür (Uçan, 2005, s. 106).

“Müzik, bireyin toplumsallaşmasında, yaratıcılık özelliğinin gelişmesinde, kendini ifade etmesinde, anadilini öğrenmesinde, zekâ gelişiminde önemli katkılar sağlamaktadır” (Canakay, 2006, s. 297). “Müzik dersi de öğrencinin kendini ifade edebilmesi, yeteneklerini fark edip geliştirebilmesi, kişisel ve sosyal beceriler edinebilmesine yardımcı olan temel derslerden biridir” (Umuzdaş ve Levent, 2012, s. 70).

Sürekli tüketici konumda bulunma olgusunu çocuklarımız açısından ele aldığımızda, durumu tersine çevirmek için eğitime yüklediğimiz görevler de daha hayati olmak durumundadır. Sürekli tüketici olma durumunun yozlaştırdığı, bencilleştirdiği, içine kapattığı ve yapay ihtiyaçlar için esir ettiği çocuklarımızı bu kaotik ortamdan çıkarmak için sanat eğitimi ve özelde müzik eğitimi çok uygun bir çıkış noktası olabilir. Çünkü müzik eğitimi, çocuklarımıza paylaşmayı, sabretmeyi, hoşgörülü olmayı, duygusal ve estetik haz almayı, belli amaçlar için bir araya gelmeyi, başkalarının haklarına saygılı olmayı öğretir. Sanatla yoğrulan böyle bir hamur daha kolay şekillenir. Sanat eğitimi, kuru bilginin determinist kalıplarını yıkabilir (Aksu, 2013, s. 6).

Müzik dersi ile hedeflenen kazanımlara ulaşmada, müzik öğretim programında öngörülen bilişsel ve devinişsel alan kazanımları ile paralel şekilde duyuşsal alan ile ilgili kazanımların da oluşması gerekmektedir. Bir öğrenme ünitesi bilişsel, devinişsel ve duyuşsal boyutları ile bir bütündür. Bu alanlardan herhangi birisindeki eksiklik o öğrenme ünitesi kazanımlarının tam olarak gerçekleşmemesine sebep olur. Bir başka deyişle bilgi ve beceri kadar, ilgili öğrenme ünitesine dönük olumlu tutumların da etkili olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

“Tutum bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir, bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, objeler hakkındaki fikirleri, bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzenlilik göstermektedir” (Kağıtçıbaşı, 2003, s. 104).

Ortaöğretim dönemindeki müzik eğitimi, öğrencilere kendilerini gerçekleştirmeleri ve olumlu davranışlar edinmeleri için yardımcı olan önemli bir disiplindir. İlkokul ve ortaokul dönemlerinde “ilgi” düzeyinde olan, fikir, düşünce ve kanaatler, lise döneminde yavaş yavaş tutum haline dönüşmektedir. Bu dönemde müzik adına sağlanacak olumlu tutumlar;

öğrencilerin daha sonraki dönemde sanata ve müziğe bakışını şekillendirecek ve tek yönlü gelişimden ziyade sanat ve estetik boyutu ile de gelişmiş çok yönlü bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmiş olacaktır.

Tutumların şekillendiği lise döneminde müzik dersine yönelik tutumların geliştirilmesine çalışmak; hem müzik dersi ile amaçlanan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin oluşmasına hem de bireyin daha sonraki hayatında gerekli olan bütüncül ve çok yönlü bakış açısının kazandırılmasına hizmet edecektir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; Giresun ilinde bulunan 7 adet farklı lisenin 9. Sınıfında öğrenim gören 315 öğrencinin eğitimini almakta oldukları müzik dersine ilişkin tutumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Tutumların oluşmasında farklı değişkenlerin etkili olup olmadığının tespiti ve tutum puanlarının oluşmasında etkili olan unsurların, kullanılan ölçek maddeleri açısından analizi kapsamında çalışma şu alt amaçları kapsamıştır.

1. Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutum düzeylerinin ön uygulama ve son uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında etken olan ölçek maddeleri üzerinden belirleyici unsurlar nelerdir?
3. Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında lise türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Önemi

Tutumların şekillendiği bir dönem olan ortaöğretim, öğrencilerin daha sonraki yaşam tercihlerinin şekillenmesinde oldukça önemli bir dönemdir. Lise çağında öğrenciler daha çok mesleki tercihlerine dönük kararlar verirken, örgün temel eğitim kapsamındaki bu dönem, onların müzik türleri ve müzik zevkine dönük tutumlarının da şekillendiği bir dönem olarak görülmektedir. Bu dönemde müzik dersine yönelik olumlu veya olumsuz tutumların hangi yönde geliştiğinin saptanması, lise dönemi örgün temel müzik eğitimi ile amaçlanan kazanımların doğru ve yeterli şekilde oluşturulmasına hizmet edecektir.

Öğretme-öğrenme sürecinde tutumların ölçülmesi, öğrenenin belirli bir zaman dilimindeki tutumlarını saptayarak gelecekteki davranışlarına ilişkin kestirimde bulunmak, tutumlarını değiştirmek ya da yeni tutumlar oluşturmak üzere öğrenenlerin var olan tercihlerini öğrenme açılarından yararlıdır (Nuhoğlu, 2008, s. 628).

“Tutumların oluşması ya da geliştirilmesi açısından 12-30 yaş arası önemli bir zaman dilimi olarak kabul edilmektedir” (Kocabaş, 1997, s. 141). Lise döneminde öğrencilerin gelecek meslek tercihlerini şekillendirirken bir ders olarak müziğe nasıl baktıkları ve onu nasıl konumlandıklarını tespit etmek açısından bu çalışma önemlidir.

Çalışmanın bir başka önemi; ilkokul ve ortaokul süreçlerinde toplam 8 yıl boyunca zorunlu müzik eğitimi alan öğrencilerin, bu 8 yıl boyunca oluşturdukları ilgi ve tutumlarının genel bir görüntüsünü vermesi ve bu anlamda ilköğretim kademesindeki müzik eğitiminin lise dönemine yansımaları hakkında belli açılardan bilgi verebilme potansiyelidir.

Ayrıca 2017 yılında geliştirilip uygulamaya konulan yeni ortaöğretim (Lise) müzik öğretim programı ile ilgili ilk çalışmalardan olması nedeni ile bu araştırmanın ayrıca önemli olduğu düşünülmektedir.

1. 3. Sınırlıklar

1. Araştırma, çalışma ekseninde hazırlanan ‘Tutum Ölçeği’nden elde edilen bulguların yorumlanması ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Giresun İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı 7 farklı lisenin 9. sınıflarında öğrenim gören 315 öğrenci ile sınırlıdır.

1. 4. Varsayımlar

1. Lise 9. Sınıf öğrencilerinin ölçme aracına samimi ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.
2. Çalışma grubuna seçilen liselerin Giresun ilini temsil ettiği varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Müzik Eğitimi: “Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin (müziksel) davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel değişiklikler oluşturma sürecidir. Bu süreç, birey ile müzik arasındaki temel ilişkilere bağlı bir açılım göstermekle birlikte asıl eğitimin temel amacına göre boyut kazanır” (Uçan, 2005, s. 106-107).

Lise: “12 yıllık süre üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe 4 yıl süreli ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir. Lise (ortaöğretim) düzeyinde temel olarak iki farklı tür bulunmaktadır. Genel ortaöğretim kurumları (liseler) ve mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları (liseler). Şu anda sistemde bulunan genel ortaöğretim

kurumları genel liseler, Anadolu liseleri, fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu öğretmen liseleri, güzel sanatlar ve spor liseleridir” (URL-1, 2012).

Duyuşsal Alan: “Duyuşsal hedefler, bireyin ilgilerini, tutumlarını, akademik özgüvenini, güdü düzeylerini; başka bir deyişle bu alan, sevgi, korku, beğenme, takdir etme, hayranlık duyma, değer verme gibi duygusal yönlerin baskın olduğu alandır” (Çelik, 2006, s. 12).

Kazanım: “Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar aracılığı ile öğrencide öngörülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir” (MEB, 2009, s. 24).

Tutum: “Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir” (İnceoğlu, 2010, s. 13).

Tutum Ölçeği: “Tutum ölçekleri; tutumların ölçülmesinde bugüne kadar izlenen en popüler yaklaşımdır. Bunlar bireyin, bir ya da birçok boyutta tutumunun yönünü ve yoğunluğunu belirlemek için uygulanan rapor etme aracıdır” (Demirel, 2009, s. 179).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölümde; araştırma konusu ile bağlantılı literatüre dayalı olarak, araştırma ile ilgili kavramlar, ilkeler ve genellemeler açıklanmaya ve bu alanda yapılmış bazı çalışmalar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2. 1. 1. Eğitim

Çok değişik eğitim tanımları içinde; eğitim, bazen felsefi olarak, bazen de yerine getirdiği fonksiyon açısından tanımlanmıştır. Bu tanımlar içinde en yaygın olarak kullanılanı Ertürk'ün tanımıdır.

“Eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak değişiklik meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1998, s. 12).

“Eğitim sürekli bir oluşumdur ve yaşam boyu sürmektedir. Bu anlamda bireylerin eriştikleri hiçbir nokta eğitiminin tamamlanmış olduğunu göstermemektedir” (Özçelik, 1992, s. 2).

Eğitimin formal eğitim ve informal eğitim olmak üzere iki ana türü vardır. Bunlar aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır;

Formal eğitim, belli bir amaca göre önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim, formal eğitimidir (Fidan, 2012, s. 4).

İnformal eğitim, sistemli, planlı ve amaçlı değildir. Herhangi bir zamanda, herhangi bir yerde gerçekleşen gelişigüzel ve tesadüfi öğrenmeleri kapsar. Birey, karşılaştığı durum karşısında farkında olmadan çevreyle etkileşim sonucu yeni bilgiler öğrenir. Aileden, sokaktan, televizyondan, iş ve arkadaş çevresinden öğrenilenler informal eğitim kapsamında ele alınır (Şahan, 2017, s. 8).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa göre formal eğitimin, örgün ve yaygın olmak üzere iki türü vardır. Örgün ve yaygın eğitimin tanımları aşağıdaki şekildedir;

Örgün eğitim: Belli bir yaş grubundaki bireylere okul ya da okul özelliği taşıyan ortamlarda, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak hazırlanan belli plan ve programlar çerçevesinde düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim belli bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla gerçekleşir. Kontrollü olan bu sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında yasalara göre düzenlenen ve kendi içinde belli kademelerden oluşan eğitimidir. Örgün eğitim kurumları; Okul öncesi eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretim (Şahan, 2017, s. 7).

Yaygın eğitim: Örgün eğitimden hiç yararlanmamış olanlara, örgün eğitim kurumlarına devam edenlere veya örgün eğitim kurumlarından mezun olmuş olanlara yönelik olarak, kişilerin ilgi ve gereksinim duydukları alanlarda yapılır. Kişi, yaygın eğitim sürecine kendi ilgi ve ihtiyacına göre katılır. Yaygın eğitim kurumları; Halk eğitimi, Hizmet içi eğitim (Şahan, 2017, s. 7).

Görüldüğü üzere eğitim kavramı fonksiyon olarak çok boyutludur ve bu çok boyutluluk eğitimin amacı, yapısı ve hitap ettiği kitleye göre şekillenmektedir. Bu durum eğitimin türleri ve fonksiyonlarını açıklamaya dönük bir literatürü de ister istemez zorunlu kılmıştır. Aşağıda bu çalışmanın konusu bağlamında müzik eğitiminin tanımı ve eğitim türlerinin müzik eğitimine yansımaları açıklayan en genel bilgilere yer verilmiştir.

2. 1. 2. Müzik Eğitimi

Müziğin; bireyin entelektüel, fiziksel ve psikolojik gelişimine olan yadsınamaz katkılarını ortaya koyan bilimsel çalışmalar, onun bir eğitim disiplini olarak eğitim sistemlerine dahil edilmesini tetiklemiştir. Diğer pek çok eğitim disiplini gibi müziğin de öğretim programları geliştirilmiş ve müzik dersi özellikle örgün temel eğitim süreçlerinin vazgeçilmez bir çalışma alanı olmuştur. Müziğin eğitiminin yapılması olgusu literatürde müzik eğitimine dönük çeşitli tanımların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Aşağıda bu tanımlardan bazıları verilmiştir.

Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi; bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin (müziksel) davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel değişiklikler oluşturma sürecidir. Bu süreç, birey ile müzik arasındaki temel ilişkilere bağlı bir açılım göstermekle birlikte asıl eğitimin temel amacına göre boyut kazanır (Uçan, 2005, s. 106-107).

Müzik eğitimi, yaşamı algılama, yorumlama, yaratıcılık, düşünme sistemlerini geliştirme, iletişim becerilerini artırma konularında bireylere yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda müzik eğitimi bireylerin kişilik gelişimini, dikkatlerini yoğunlaştırmalarını ve gözlem yeteneklerini geliştirmelerine de olumlu etki etmektedir (Köksal, 2000, s. 100).

Müziğin insan üzerindeki olumlu etkilerine atıf yapan yukarıdaki açıklamalar, aynı zamanda müziğin eğitimle amaçlanan istendik davranışları oluşturma potansiyeline de işaret etmektedir. Bu bağlamdan hareketle bir eğitim disiplini olarak müzik eğitimini de alt türlere ayırmak mümkündür.

2. 1. 3. Müzik Eğitiminin Türleri

Uçan müzik eğitimini üç alt türde sınıflandırmıştır. Buna göre;

Genel müzik eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program türü ne olursa olsun, ayırım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, her yaşta herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir 'insanca yaşam' için gerekli asgari- ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, s. 31).

Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalında amatörce ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, s. 31).

Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 2005, s. 32).

Görüldüğü gibi bireyler müzikle farklı beklentiler, farklı ihtiyaçlar ve farklı kariyer planlamaları için ilişki kurabilmektedirler. Bireylerin müzikle kurdukları bu farklı ilişkiler onları müziğe göre konumlandırırken, müziğin eğitim boyutunu da farklı düzenlemeler ekseninde şekillendirmektedir.

2. 1. 4. Müzik Eğitiminin İnsan Yaşamındaki İşlevleri (Fonksiyonları)

Müziğin insan için önemi, insan ile müzik arasındaki etkileşim, kişinin kendini veya duygularını ifade ederken kullandığı müzikal mesajlar ve müziğin birey ve toplumun şekillenmesindeki rolü, onun önemli ve önemli olduğu kadar da fonksiyonel olduğunun göstergesidir.

Müziğin işlevleri ile ilgili Uçan (2005) şunları söylemektedir.

Müzik eğitiminin insan yaşamındaki önemi çok yönlü, kapsamlı ve karmaşıktır. Bu işlevler bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel olmak üzere beş ana kümede toplanabilir. Bu işlevlerin insan yaşamındaki vazgeçilmez yeri ve önemi nedeniyle müzik hem yararlı- kullanışlı bir eğitim aracı, hem etkili bir eğitim yöntemi, hem de önemli bir eğitim alanı haline gelmiştir (Uçan, 2005, s. 60).

Uçan müziğin eğitimsel işlevini ise detaylandırarak aşağıdaki gibi incelemiştir.

Müzik; biri eğitim aracı, diğeri eğitim yolu-yöntemi, ötekisi eğitim alanı niteliğinde olmak üzere üç önemli eğitimsel işleve sahiptir. Müzik bir eğitim aracıdır, eğitim alanında önem kazanan müzikli eğitim, müzikle eğitim kavram ve uygulamaları, temelde müziğin etkili, verimli bir eğitim aracı olmasından kaynaklanır. Müziğin eğitimin değişik alan ve düzeylerinde öğrenmeyi ve öğretmeyi kolaylaştıran ya da sağlamaştıran bir araç olduğu öteden beri bilinmektedir. Müzik bir eğitim yoludur-yöntemidir, eğitim alanında önemli yer tutan müzik yoluyla eğitim, müzik içinde eğitim

kavram ve uygulamaları, temelde, müzik yapmanın etkili ve verimli bir eğitim yolu veya yöntemi olmasından kaynaklanır. Müzik yapmanın, belli öğrenme ve öğretmeleri sağlayan, kolaylaştıran, pekiştiren bir yöntem olduğu öteden beri bilinmektedir. Müzik bir eğitim alanıdır, eğitim düzenleme ve etkinliklerinde önemli bir yeri olan müzik için eğitim, müzikte eğitim kavram ve uygulamaları, temelde, müziğin önemli bir eğitim alanı olmasından kaynaklanır. Müziğin insan yaşamındaki öteki işlevlerinin düzenli, etkili ve verimli olarak isleyebilmesi için, insanların müzik yoluyla yetiştirilmeleri yeterli olmamış; bunun yanında bazı insanların müzik alanının belirli dallarında yetiştirilmeleri de zorunlu olmuştur. Böylece, binlerce yıl önce ilkel büyücünün kişiliğinde toplandığı kabul edilen başlıca müziksel yetenekler ya da beceriler zamanla birbirlerinden ayrılarak, günümüze doğru ayrı birer müziksel meslek ve uzmanlık dalı durumuna gelmiştir (Uçan, 2005, s. 13-14).

Görüldüğü üzere müziğin insan hayatındaki oldukça önemli işlevlerinden birisi de onun eğitimsel işlevidir. Müzik alanı bir eğitim aracı olarak kullanılırken müziğin hatırlamayı kolaylaştırıcı, motive edici ve ilişkilendirmelere müsait yapısından yararlanması anlatılır. Müziği bir eğitim yolu ve yöntemi olarak düşündüğümüzde yine etkili ve sağlıklı öğrenme yaşantıları aracılığı ile kazanımlara daha kolay ulaşmayı anlayabilmekteyiz. Aynı zamanda müziği bir eğitim alanı olarak düşündüğümüzde de tüm bu fonksiyonu yerine getirecek profesyonellerin yetiştirilmesini amaçlayan bir uğraşı alanından bahsediyoruzdur.

2. 1. 5. Ortaöğretim Kurumları-Liseler

Araştırma örgün temel eğitim kademelerinden “Lise” dönemine odaklandığı için öncelikle “Lise” kademesinin tanımı ve amaçlarından bahsetmek gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumlarını şu şekilde tanımlamıştır.

MADDE 5- (1) Ortaöğretim kurumları işlevlerini Türk millî eğitiminin genel ve özel amaç ile temel ilkeleri doğrultusunda, evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve demokratik kurum kültürü anlayışıyla yerine getirir. Ortaöğretim kurumlarının kuruluşu: MADDE 6- (1) Ortaöğretim kurumları, ortaokul veya imam-hatip ortaokulu üzerine öğrenim süresi dört yıl olan yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlardır. MADDE 7-(1) Ortaöğretim kurumları

a) Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı,

b) Öğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı,

c) Eğitim ve istihdam ilişkilerinin Bakanlık ilke ve politikalarına uygun olarak sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını,

ç) Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesini,

d) Öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı,

e) (Değişik:RG-13/9/2014-29118) Anadolu imam hatip liselerinde; imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesine kaynaklık edecek gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını

f) Öğrencilerin dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenebilmelerini,

- g) Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini,
- ğ) Teknolojiden yararlanarak nitelikli eğitim verilmesini,
- h) Hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini,
- ı) Eğitim, üretim ve hizmette uluslararası standartlara uyulmasını ve belgelendirmenin özendirilmesini amaçlar.
- (2) Ayrıca:
- a) Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmeyi,
- b) (Mülga:RG-21/6/2014-29037)
- c) Güzel sanatlar liseleri, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi,
- ç) Spor liseleri, öğrencilere beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmayı, beden eğitimi ve spor alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi,
- d) (Değişik:RG-26/3/2017-30019) Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında;
- e) Anadolu imam-hatip liseleri ve imam-hatip liselerinde; imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesine kaynaklık edecek gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını amaçlar. (URL-2, 2017).

Yukarıda görüldüğü üzere, ülkemizde ortaöğretim kurumlarının yapılanmasında farklı lise türleri organize edilmiştir. Özellikle mesleki liselerle ara istihdamın hedeflendiği eğitim kurgusunda, bu liselerin eğitim programları farklılaşmakta ve bunlar içinde de müzik öğretim programları çeşitlenebilmektedir.

Bu araştırmada çalışma gurubuna seçilen 7 adet lise 9. Sınıf öğrencisinin müzik dersine ilişkin tutumları araştırılmış ve yukarıda açıklanan lise türlerinin, öğrencilerin müzik dersi tutumlarının oluşmasında bir etkisinin olup olmadığı da sorgulanmıştır.

2. 1. 6. Eğitim ve Öğretim Programı Kavramları

Bu çalışma kapsamında sorgulaması yapılan öğrenci tutumları, bu düzey öğrenciler için hazırlanan müzik öğretim programı ölçüt alınarak tespit edilmiştir. Burada karşımıza çıkan "Eğitim programı" ve "Öğretim programı" kavramlarının kısaca açıklanması gerekmektedir.

"Eğitim programı; bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar" (Varış, 1978, s. 17).

"Eğitim programı; öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanabilir" (Demirel, 2002, s. 5).

Eğitim programı planlı ve örgütlü öğrenme-öğretme faaliyetlerinin en kapsamlısı olup öğretim programı ve ders programlarını da kapsar. Aşağıda öğretim programının tanımları yapılmıştır.

“Öğretim Programları; okulların davranış değiştirme amacı ile gösterecekleri çabaların bir planıdır. Öğretmenler de böyle bir planın ehliyetli uygulayıcılarıdır” (Özçelik, 2011, s. 2-3).

“Öğretim programı okulda ve okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimi ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2013, s. 6).

Bu tanımlar toparlanacak olursa okullarda planlanmış örgütlü öğrenme-öğretme faaliyetleri takip edilmesi gerekli belli bir yol haritasını gerektirmiştir. Bu yol haritası eğitim-öğretim programları kavramıyla açıklanmaktadır. Eğitim programı belli bir okul yapılanmasında dersleri, bu derslerin okul içi ve okul dışı tüm etkinliklerini barındırdığı için en dışta bulunan yol haritalarıdır. Bunların içinde belli bir derse veya disipline odaklı bir programdan söz edildiğinde o programın adı o dersin veya disiplinin öğretilmesinden hareketle öğretim programı şeklinde zikredilmektedir.

2. 1. 6. 1. Öğretim Programının Unsurları

Modern anlamda bir dersin öğretim programı, o dersle planlanan hedeflere sağlıklı bir şekilde ulaşabilmek için 4 temel unsuru barındırması gerekir. Bu unsurlardan herhangi birinin bulunmaması o öğretim programının amaçladığı kazanımları riske atar. Çünkü öğretim programı öğretmenin en önemli yardımcısı ve yol göstericisidir. Aynı zamanda etkinliklerin istenilen kazanımları oluşturup oluşturmadığının en önemli göstergesi ve öğretmenin faaliyetlerinin de meşru dayanağıdır.

Bir öğretim programında bulunması gereken unsurlar; Hedefler, İçerik, Öğrenme-Öğretme Durumları ve Sınama Durumlarıdır. Aşağıda bu dört temel program unsuru kısaca açıklanmıştır.

Hedef: “Eğitimsel hedef, kişide gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikler olarak ele alınabilir. Bu özellikler; bilgi, beceri, değer, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kişilik vb. olabilir. İstendik davranışın belirleyicileri, insanın özelliklerinden çıkarılabilir” (Sönmez, 2001, s. 21).

İçerik: “Programın içerik boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak için ne öğretim sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda içerik boyutu ile öğretilecek konuların düzenlenmesi söz konusudur” (Demirel, 2013, s. 122).

Eğitim Durumları: “Öğretim durumlarında öğreticinin başlıca görevi, ‘hedef davranışlara ve o davranışların kazandırılacağı öğrenciye göre çevreyi hazırlama-düzenleme-ayarlar ve böylece öğrenci ile çevresi arasında gerekli etkileşimi sağlamaktır” (Uçan, 2005).

Sınama Durumları: “Öğrencilerin hedeflere ulaşma dereceleri çeşitli ölçme araçları ile saptanır. Sınama durumları sonucunda elde edilen bulgular, öğrencilere hedeflere

ulaşma dereceleri, öğretmenlere ise gerçekleştirdikleri öğretim faaliyetlerinin etkililiği hakkında dönüt sağlar” (Erden, 1998, s. 8).

Programın bu dört unsuru, eğitim-öğretim faaliyetleri ile amaçlanan uzak, genel ve özel hedeflerin gerçekleşmesini sağlamaya dönük olarak birbirleri ile dinamik bir etkileşim halinde görev yaparlar. Herhangi birinde oluşan bir değişiklik diğerlerinin tamamını anında etkiler.

2. 1. 7. Müzik Eğitim Programı ve Müzik Dersi Öğretim Programı

Müzik eğitimini gerçekleştirmeye dönük müzik dersleri, ülkemizde bakanlığa bağlı TTKB'nin hazırlamış olduğu müzik öğretim programlarının rehberliği ile yürütülmektedir.

“Müzik eğitim programı, öğrencilerde müzikle ilgili beklenen öğrenmeleri veya davranış değişikliklerini gerçekleştirmeye yönelik tüm düzenleme ve etkinlikleri içine almaktadır” (Uçan, 1997, s. 61).

Müzik eğitimi programında kapsanan başlıca alt programlar şunlardır

1. Müzik öğretim programı
2. Müzik ders programı
3. Bireysel ve toplu dinleti vb. etkinlik programları
4. Müzikle ilgili ders dışı çalışma, kurs ve eğitsel kol programları
5. Müzikle ilgili danışma ve kılavuzlama programları
6. Müzikle ilgili yöntem ve işleyiş programları
7. Müzikle ilgili destekleyici hizmetler programı
8. Müzikle ilgili yönetmelik ve yönergeler (Uçan, 1997, s. 61).

Heneghan (2004) ve Kılıç (2009); “ortaöğretim döneminin bireylerin çok yönlü gelişiminde etkili olduğunu yani bireyi zenginleştirme, hazırlama ve yönlendirme işlevine sahip olduğunu, genel müzik eğitiminin de bu süreçte; derste kullanılan yöntem ve teknikler, değişkenler ve öğrencide oluşturulmak istenen kazanımlar açısından özel bir yeri olan bir disiplin olduğunu, bu nedenle de eğitimcilerin öğrenciler için gerekli müzikal yaşantıları onlara yaşatmalarının temel görevleri olduğunu söylerler” (akt., Varış ve Cesur, 2012, s. 362).

“Öğretim programı, öğrencilerden beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanmaktadır” (Doğan, 1974, s. 361).

Müzik eğitiminin niteliğinin gelişmesi, daha iyi bir düzeye gelebilmesi için müzik öğretim programlarının sürekli olarak yenilenmesi, eksikliklerinin giderilmesi ve günümüz öğretim yöntemlerine uygun şekillerde gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Değişikliklerin yapılması da programların uygulanması, uygulamadaki görünümünün çözümlenerek değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapıcı eleştiriler ortaya konulması ile mümkün görünmektedir (Toraman, 2013, s. 5-6).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, planlı ve örgütlü müzik eğitimi faaliyetleri en genelde eğitim programı ve onun altında da belli bir ders, disiplin veya alan için planlamaları ifade eden öğretim programı bünyesinde yürütülmektedir.

Ülkemizde Cumhuriyet'in ilanından sonra girilen eğitim hamleleri içinde öğretim programları ve bu programlar içinde de müzik öğretim programları farklı zamanlarda farklı içeriklerle geliştirilmiş ve uygulamaya sokulmuştur. Aksu bu programları kronolojik olarak şöyle belirtir:

Müzik dersleri ile ilgili olarak 1914 yılındaki ilk düzenlemeden sonra ilk müzik öğretim programları cumhuriyet döneminde çeşitli tarihlerde oluşturulmuştur. İlkokul Müzik Öğretim Programları; 1924, 1926, 1936, 1948, 1968, 1994 ve 2006 ve 2017 yıllarında, Ortaokul müzik öğretim programları; 1927, 1930, 1931, 1938, 1949, 1971, 1986, 1994, 2006 ve 2017 yıllarında oluşturulmuştur. Bunlardan 1994, 2006 ve 2017 müzik öğretim programları "İlköğretim Müzik Öğretim Programı" olarak bütünleştirilmiş şekilde hazırlanmıştır. 1952 yılından itibaren "Genel Lise" programlarında müzik derslerine yer verilmeye başlandığını (Uçan, 1989, s. 12'den akt., Aksu, 2018, s. 19), Bu programa ek olarak 1957, 1971, 1986, 1991, 2009 ve 2017 yıllarında da lise müzik öğretim programlarının geliştirildiğini görüyoruz (Aksu, 2018, s. 19-20).

Aşağıda, bu araştırmanın konusu olması sebebi ile ülkemizde lise eğitim kademesi için geliştirilen müzik öğretim programlarından 2009 ve 2017 tarihli öğretim programları ana hatları ile tanıtılmaya çalışılmıştır.

2. 1. 7. 1. Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı (2009)'nın Temel Özellikleri

2009 tarihli Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, müzik dersini şöyle tanımlamaktadır:

Müzik dersi, bireyin söyleme ve çalma yoluyla müzik yapma sürecine girmesine ve dinleme yoluyla müziği anlamlandırıp tasvir edebilmesine yardımcı olan, doğaçlama ve besteler yapma yoluyla yaratıcılığını geliştiren, müziksel algı ve bilgilenme yoluyla düşünen, üreten, kendine güvenen ve müziksel açıdan okuma yazma becerilerine sahip, ulusal ve uluslararası müzik kültürünü benimsemiş bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir ortaöğretim dersi (MEB, 2009, s. 12).

Aksu (2018) 2009 Lise Müzik Öğretim programının metninde; amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve ölçme-değerlendirme unsurları, tüm detayları ile gösterilip açıklandığı için, 2009 lise müzik öğretim programının Cumhuriyet tarihimizin o zamana kadarki en çağdaş ve en sistematik lise müzik programı olma özelliğini taşıdığını söyler.

"2009 Müzik dersi öğretim programı, öğrencinin müziği bir ders olarak değil, bir yaşam biçimi hâline dönüştürmesi hedeflenerek hazırlanmıştır. Ayrıca öğrencilere müziği sevdirmek, yaparak yaşayarak öğrenme yoluyla müzikten haz almalarını sağlamak ve

estetik bir bakış açısı oluşturmak amacıyla öğrenciyi merkez alarak hazırlanmış bir programdır” (MEB, 2009, s. 6).

Aksu (2018) program üzerinde yaptığı analizde şöyle demektedir:

Cumhuriyet dönemi öğretim programlarının dayandığı ilerlemecilik eğitim felsefesi ekseninde; öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarından yapılandırma temelli program anlayışına paralel olarak hazırlanan programda, önceki programdan daha fazla ve daha farklı genel amaç maddeleri kapsanmıştır. Programın içerik düzenleme yaklaşımı; ‘sarmal programlama yaklaşımı’ doğrultusunda oluşturulmuştur (Aksu, 2018, s. 134).

2. 1. 7. 2. Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı (2017)’nin Temel Özellikleri

2017 yılında 9. Sınıflarda uygulamaya konulan müzik öğretim programı, 2018 yılında revize edilerek 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı’ndan itibaren tüm lise kademelerinde uygulanmaya konulmuştur.

Bu araştırmanın konusu özellikle 9. Sınıf müzik öğretim programı olduğu için bu öğretim programı ile ilgili bilgilerin biraz daha ayrıntılı verilmesi gerektiği düşünülmüştür. Aşağıda, daha çok programın metnine bağlı kalarak bazı alıntılarla programın bağlamı ve içeriği hakkında bazı bilgiler sunulmuştur.

Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme yoluyla müziği sevmesi, müzikten haz almalarının sağlanması, müzik eğitimi yoluyla kendilerini ve çevrelerini tanımaları ve estetik bakış açılarının oluşturulmasında Müzik Dersi Öğretim Programı önemli bir yer tutmaktadır. Müzik Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, özgüven sahibi bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Programın yapılandırılması, özellikle nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalara dayanarak, müzikle ilgili olan müzik teorisi, besteleme, performans, sosyal davranışlar gibi alanlarda bilişim teknolojisi desteği ile gerçekleştirilmiştir (MEB, 2017, s. 12).

Programın genel amaç maddeleri daha önceki 2009 programında 16 adet iken bu programda 12’ye düşürülmüştür. Yeni müzik öğretim programlarında “Beceriler” önemli bir yer tutmaktadır. Türk Dil Kurumu “Beceri” kavramını; “Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet” (URL-3, 2019) şeklinde tanımlamaktadır. Programın kapsadığı beceriler aşağıdaki gibidir.

- “1. Deşifre becerisi
2. Eleştirel düşünme
3. Estetik algı
4. İcra ve yorumlama
5. Müziği iletişim dili olarak kullanma

6. Katılımcı müziksel çalışma (Koro vb.)
7. Makamsal ve tonal ayırt edicilik
8. Müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma
9. Sahne ve performans becerisi
10. Müzik teknolojilerini kullanma” (MEB, 2017, s. 13).

2017 Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı'nın temel özellikleri ağırlıklı olarak programın uygulanmasında dikkat edilecek hususların analizinden elde edilmektedir. Bu bölümde programın temel felsefesi, bağlamı ve program unsurlarının sağlıklı şekilde uygulanması için gerekli temel açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar programın derse, öğrenciye ve öğrenme kavramına nasıl baktığı ile ilgili önemli bilgiler sunmaktadır.

Yeni Lise müzik öğretim programındaki öğrenme alanları “Dinleme-Söyleme, Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müziksel Yaratıcılık ve Müzik Kültürü” olmak üzere 4 temel öğrenme alanı üzerine kurulmuştur.

2. 1. 7. 3. 2017 Müzik Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı 9. Sınıf Öğrenme Alanı, Kazanım ve Açıklamaları

Yeni programın öncekinden en temel farkı “Söyleme-Çalma” öğrenme alanının değişerek “Dinleme-Söyleme” şeklinde verilmesidir. Yeni programda çalgı eğitimi kaldırılmış ve daha önce söyleme-çalma öğrenme alanından bağımsız bir şekilde verilen “dinleme” öğrenme alanı bu yeni programda söyleme ile birleştirilerek “Dinleme-Söyleme” şeklinde verilmiştir.

Aşağıda, programın bu öğrenme alanları ekseninde hazırlanmış kazanımları olduğu şekli ile gösterilmiştir.

9.A. DİNLEME – SÖYLEME

9.A.1. Sesi tekniğine uygun olarak kullanır.

a) Ses alıştırmalarının seçiminde öğrencilerin bireysel yapı özellikleri ve ses gelişim-değişim özellikleri göz önünde bulundurulur. b) Ses sağlığını (ör. ses tellerini vb.) korumanın yolları ve gerekliliği vurgulanır. c) Ses açma çalışmalarında klavyeli veya telli bir çalgıdan yararlanır.

9.A.2. İstiklâl Marşı'nı nefes yerlerine dikkat ederek söyler.

a) İstiklâl Marşı'nın eşlikli (piyano veya orkestrasyon) seslendirilmesi sağlanır. b) Ülke ve bayrak sevgisinin önemi vurgulanır.

9.A.3. Düzeyine uygun eserleri notalarına ve süre değerlerine uyarak seslendirir.

9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir.

Sınıfta mevcut olan çeşitli çalgılar (flüt, dilli kaval, bağlama, gitar, ut, kanun, keman, piyano vb.) kullanılır.

9.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir.

a) Uşşak ve hicaz makamlarında kuramsal ayrıntıya girilmeden makamlarla ilgili dinleme, söyleme ve makamsal etkiyi hissetme çalışmaları yapılır.

b) Uşşak ve hicaz makamlarında bestelenmiş seçkin eserler dinletilir ve eserlerin seslendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması sağlanır.

c) Farklı bölgelere ait eserlere (türkü, şarkı) yer verilir.

ç) İlgili her makam Türk halk müziği ve Türk sanat müziği eserlerinden örneklendirilir.

9.A.6. Türk müziği türlerinden örnek eserler seslendirir.

Türk halk müziği, Türk sanat müziği, mehter müziği ve dinî müzik örneklerinden oluşan eserler seslendirilir.

9.A.7. Toplum hayatında önemli yer tutan marşlarımızı doğru söyler.

Söyleme özelliklerine uygun olarak seslendirmesi sağlanır (MEB, 2017, s. 18).

9. B. MÜZİKSEL ALGI VE BİLGİLENME

9.B.1. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.

a) Sol, fa ve do anahtarları ayrıntıya girilmeden tanıtılır. b) Notaların dizekteki yerleri, süre değerleri ve ses değiştirici işaretler (diyez, bemol, natürel) tanıtılmalıdır.

c) Sesin hız ve gürlük özelliklerini içeren bilgiler üzerinde durulur.

9.B.2. Basit ölçüleri tanır.

2/4'lük, 3/4'lük ve 4/4'lük ölçüler tanıtılır ve örnekler dinletilir.

9.B.3. Yatay ve dikey ikili, üçlü aralıkları tanır.

a) Aralıkların özellikleri (büyük aralık, küçük aralık) tanıtılır.

b) Aralıklar ile ilgili işitme ve seslendirme çalışmaları yapılır.

c) Aralıklar ile ilgili etkinlikler sadece öğrencilerin işitme duyularını güçlendirmeye (potansiyeline ulaştırmaya) ve sesleri ayırt etme yetilerini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmalı ve oyunlaştırılarak verilmelidir. Öğrenciler aralıklarla ilgili kuramsal olarak sorumlu tutulmamalıdır.

9.B.4. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanır.

a) 2/4'lük, 3/4'lük ve 4/4'lük usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.

b) 5/8'lik, 6/8'lik, 7/8'lik, 8/8'lik ve 9/8'lik usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.

9.B.5. Türk müziğinin makamsal yapısını tanır.

a) Türk müziği ses sistemi ve notasyonuna yönelik aşağıda istenilen tüm çalışmalar hem Türk halk müziğini hem de Türk sanat müziğini kapsamalıdır.

b) Türk müziğinde kullanılan perde ve aralıkların tanımı yapılır.

c) Uşşak ve hicaz makamlarında kullanılan ses değiştirici işaretleri tanımaya yönelik çalışmalar yapılır.

ç) Uşşak ve hicaz makamlarını dizi, durak, güçlü, seyir, donanım vb. özellikler bakımından tanır (MEB, 2017, s. 19).

9. C. MÜZİKSEL YARATICILIK

9.C.1. Yatay aralıklardan ezgi oluşturur.

Öğrencilerin yatay aralıklar ve ritim kalıplarını kullanarak en az dört ölçülük ezgi oluşturmaları sağlanarak bu ezgileri seslendirmeye yönelik etkinlikler düzenlenir.

9.C.2. Dağarcığındaki basit ölçülerde yazılmış eserlere uygun ritim eşliği oluşturur.

Ritim kalıpları hatırlatılarak, öğrenilen eserlere uygun ritim eşliği yazma-uygulama etkinlikleri düzenlenir.

9.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır.

a) Öğrencilerin kendi müzik çalışmalarını (beste, düzenleme vb.), bilgisayarlı müzik kayıt teknolojilerini kullanarak kayıt altına almaları sağlanır. Örneğin öğrenciler bireysel olarak veya grup oluşturarak, eser ve çalışmalarını, nota yazım programları ile notaya alma; müzik ve ses düzenleme programları ile de kaydetme ve düzenleme etkinlikleri yaparlar.

b) İnternet ortamında müzik dinlerken siber güvenliğe ve etik kurallara dikkat edilmesi gerekliliği hatırlatılır.

9.C.4. Türk halk müziğinin yaşanmış öykülerini canlandırır.

Türkülerin öyküleri hakkında araştırma yapılması ve elde edilen bulguların gruplar hâlinde drama yoluyla canlandırılarak sunulması sağlanır (MEB, 2017, s. 19-20).

9. D. MÜZİK KÜLTÜRÜ

9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar.

a) 17. yüzyıla kadar Türk müzik tarihi ile ilgili araştırma yapılarak elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır. b) Yunus Emre, Farabi, İbni Sina, Safiyuddin Urmevi, Abdulkadir Meragi, Hızır bin Abdullah, Ladikli Mehmet Çelebi, II. Gazi Giray Han, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Âşık Paşa, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Köroğlu, Kul Himmet, Hatayi gibi tarihsel kişiliklerin Türk müzik tarihindeki yeri ve önemi üzerinde durulur. c) 17. yüzyıla kadar olan dönem bestecilerinin eserlerinden örnekler tanır.

ç) 17. yüzyıla kadar olan Türk müziği sesli ve görüntülü kayıtlardan (fotoğraf, resim, video, ses kaydı vb.) yararlanılarak tanıtılır.

9.D.2. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini açıklar.

Mezopotamya, Mısır, Grek ve Roma, Çin, Hint gibi uygarlıklarda müzik hayatı ve çalgılar ile ilgili araştırma yapılarak elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır.

9.D.3. Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinin genel özelliklerini açıklar.

a) Batı müziğinin şekillenmesinde Grek ve Roma döneminin etkisi vurgulanır.

b) Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerindeki müziğin gelişimi, bilim ve sanattaki gelişmelerle ilişkilendirilir.

c) Dönemlerin önemli bestecileri tanıtılarak eserlerinden örnekler dinletilir.

9.D.4. Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinin genel özelliklerini açıklar.

a) Türk halk müziğinin kaynakları, işlediği konular ve çalgıları tanıtılır.

b) Türk halk müziğinin tür ve biçimleri (uzun hava, kırık hava) tanıtılır.

c) Türk sanat müziğinin kaynakları, işlediği konular ve çalgıları tanıtılır.

ç) Türk sanat müziğinin tür ve biçimleri (peşrev, saz semai, şarkı, fasıl vb.) tanıtılır.

d) Koşulların uygun olması durumunda mahalli sanatçılar davet edilir.

9.D.5. Ülkemizdeki müzikleri türlerine göre sınıflandırır.

Ülkemizdeki farklı müzik türlerine ilişkin (Türk halk müziği, Türk sanat müziği, dinî müzik, mehter müziği, çoksesli Türk müziği, Klasik Batı müziği vb.) bilgiler verilerek örnek eserler dinletilir.

9.D.6. Dünyanın farklı bölgelerindeki müzik eserlerinden örnekler dinler.

a) Dünyanın farklı bölgelerindeki (Uzak Doğu, Afrika, Amerika, Akdeniz) müziklerden örnekler dinletilir. b) Kültürel çeşitliliğin müziğe yansımalarına dikkat çekilerek farklı kültürlerle saygı göstermenin gerekliliği hatırlatılır.

9.D.7. Majör ve minör tonalitelere ilişkin eserleri tanır.

9.D.8. Ülkemizdeki ve dünyadaki popüler müzik türlerinden seçkin örnekler dinler.

a) Güncel popüler müzik türlerinden (pop, caz, rock vb.) nitelikli örnekler dinletilir.

b) Müzik endüstrisinin müzik üretimine etkilerini fark eder.

9.D.9. Sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını açıklar.

Öğrencinin sanat, sanatçı, sanat eseri, müzik ve estetik kavramlarını nitelikleri açısından eleştirel düşünme sürecinden geçirecek değerlendirme ve tartışması hedeflenmelidir (MEB, 2017, s. 20-21).

Aksu yukarıdaki verilen kazanımların yansıttığı öğrenme ürünlerinden hareketle programın içeriğine dönük olarak yaptığı analizlerde şöyle söylemektedir.

2017 Ortaöğretim (Lise) Müzik Öğretim Programı; daha çok 'Yapılandırmacı' öğrenme yaklaşımı ve onun öğretimsel uygulamalarını esas alan bir programı yansıtmaya rağmen özellikle içerik unsurunun çok yoğun olduğu bir program olarak

karşımıza çıkmaktadır. Bu içerik içerisinde her ne kadar ‘Dinleme-Söyleme’ öğrenme alanına daha çok tahsis edilen bir iş yükü yoğunluğu görülse de aslında kazanımların analizi sonucu çok yoğun bilgilerle dolu bir ‘Müziksel Algı ve Bilgilenme’ öğrenme alanı ile çok yoğun etkinliklerle dolu bir ‘Müzik Kültürü’ öğrenme alanının göze çarptığı bir programdır (Aksu, 2018, s. 188).

Bu çalışmanın konusu olması nedeni ile lise 9. Sınıf öğrencilerinin tutumlarının oluşmasında öncelikli etkisi olan duyuşsal alan kazanımlarının niceliğine dönük bir karşılaştırma aşağıdaki gibi yapılabilir (Aksu, 2018, s. 175).

Tablo 1. 2009 ve 2017 Ortaöğretim Müzik Programları 9. Sınıf Düzeyi Kazanım Türleri Yüzde Değerleri Tablosu

Sınıf	2009 Ortaöğretim Müzik Programı			2017 Ortaöğretim Müzik Programı		
	Bilişsel (%)	Duyuşsal (%)	Devinişsel (%)	Bilişsel (%)	Duyuşsal (%)	Devinişsel (%)
9. Sınıf	59	6	35	60	8	32

2009 ve 2017 lise müzik öğretim programlarındaki kazanım türlerinin niceliklerine bakıldığında, duyuşsal alana dönük kazanımların yeterince kapsamadığı görülmektedir. Özellikle son öğretim programlarında önemle vurgulanan “*değerler*” konusu ve bu başlık altında sayılan değerleri kazandırmaya dönük etkinliklerin, özellikle duyuşsal alana yansıtılması gerekirdi. Duyuşsal alan kazanımlarının programa olan katkısı özellikle tutumların şekillenmesinde kendini gösterecektir. Bu anlamda tez çalışmasının programın bu boyutu hakkında da bilgi vereceği düşünülmüştür.

Bu araştırma kapsamında lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının niceliğine ve niteliğine odaklanıldığı için, eğitimle amaçlanan bilgi (bilişsel alan), beceri (devinişsel alan) ve tutuma (duyuşsal alan) dönük kazanımların şekillendiği öğrenme alanları ve bu alanlar içinde de özellikle duyuşsal alanın ayrıca açıklanması gerekmiştir. Aşağıda bu konu ile ilgili temel bilgilere yer verilmiştir.

2. 1. 8. Müziksel Davranışların Sınıflandırılması

Bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan hem bireysel hem de toplumsal olarak sağlıklı bir yaşam sürmeleri için farklı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu özellikler bazen bir beceri olurken, bazen bir zihinsel süreç bazen de bir düşünce veya görüş şeklinde kendini gösterebilir. İşte eğitim bu istendik özellikleri kazandırmayı amaçlar. Bu özelliklerin, yani eğitimle kazandırılması amaçlanan bu davranışların eğitim-öğretimin planlanması aşamasında planlamaya dahil edilmesi gerekir. Bir başka deyişle bu davranışlar da belli özellikleri açısından sınıflandırılırlar.

Bu konuda Doğan (2007) Şöyle demektedir:

“Eğitimle ilgili davranışların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak sınıflama yanında aşamalı olarak sınıflandırıldığı da gözlenmektedir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alandaki davranışların kendi içinde aşamalı olarak sıralanmasına taksonomik yaklaşım adı verilmektedir” (Doğan, 2007, s. 84).

Aşağıda bu davranış alanları ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

2. 1. 8. 1. Bilişsel Alan

“Bilişsel alan üzerinde en çok çalışma yapılan alanlardandır. En fazla bilgi sahibi olduğumuz davranış alanı olarak kabul edilmektedir” (Doğan, 2007).

“Öğrenilmiş davranışlardan zihinsel yönü ağır basanların kodlandığı alanıdır” (Sönmez, 2001, s. 46).

Aşağıda bilişsel alanın taksonomik olarak nasıl sınıflandırıldığına ilişkin aşamalar verilmiştir.

1. BİLGİ
 - Terimlerin bilgisi
 - Olguların bilgisi
 - Araç-gereçlerin bilgisi
 - Alışıların bilgisi
 - Yönelimler ve aşamalı dizilerin bilgisi
 - Sınıfların ve sınıflamaların bilgisi
 - Ölçütlerin bilgisi
 - Yöntemlerin bilgisi
 - İlke ve genellemelerin bilgisi
 - Kuramların ve yapıların bilgisi
2. KAVRAMA
 - Çevirme
 - Yorumlama
 - Öteleme (Kestirme)
3. UYGULAMA
4. ANALİZ
 - Ögelerin analizi
 - İlişkilerin analizi
 - Örgütleme ilkelerinin analizi
5. SENTEZ
 - Özgün bir iletişim muhtevası oluşturma
 - Bir plan ya da işlemler takımı oluşturma
 - Soyut ilişkiler takımı önerme
6. DEĞERLENDİRME
 - İ ölçütlere göre değerlendirme
 - Dış ölçütlere göre değerlendirme (Demirel, 2013, s. 97).

2. 1. 8. 2. Devinişsel Alan

“Devinişsel alan, öğrenilmiş becerilerin kodlandığı alandır. Kişi kaslarını, vücut organlarından birini ya da birkaçını kullanarak bazı davranışlar ortaya koyabilir” (Sönmez, 2005, s. 86).

Aşağıda devinişsel alanın taksonomik olarak nasıl sınıflandırıldığına ilişkin aşamalar verilmiştir.

1. ALGILAMA

Duyuşsal uyarılma

İşaret seçme (hangi işaretlere, ne yapacağına karar verme)

Çevirme (algıyı harekete bağlama)

KURULMA

Zihinsel kurulma

Bedensel kurulma

Duygusal kurulma

KILAVUZLA YAPMA

Taklit

Deneme (davranışa erişmeye çalışma)

MEKANİZMA (Hareketle ilgili davranımları birlikte ve belli ölçüde uyum içinde yapma)

KARMAŞIK FAALİYET (Beceri haline getirme)

Kararsızlığı giderme

Otomatik icra (enerji ve zamandan ekonomi)

6. DURUMA UYMA (beceriye yeni gereklere cevap verir hale getirme)

7. YARATMA (yeni devinişsel beceriler veya ürünler ortaya koyma) (Özçelik, 2011, s. 83).

2. 1. 8. 3. Duyuşsal Alan

Özçelik duyuşsal alanın; “daha çok ilgi, tutum, özgüven gibi adlarla anılan duygu ve eğilimler şeklindeki özellikleri kapsayan alan” olduğunu söylemektedir (Özçelik, 2011, s. 82).

“Duyuşsal alan (affective domain) sevgi, korku, nefret, ilgi, tutum ve güdülenmişlik gibi duygusal yönlerin baskın olduğu alandır. Bu alanda bireyin özellikleri ön plandadır” (Demirel, 2013, s. 96).

Aşağıda duyuşsal alanın taksonomik olarak nasıl sınıflandırıldığına ilişkin aşamalar verilmiştir.

1. ALMA

Farkında olma

Almaya açık olma

Dikkatini yöneltme

2. KARŞILIK VERME

Uysal davranma

Karşılık verme isteği gösterme

Karşılık vermekten tatmin duyma

3. DEĞER VERME

Kabullenme

Taraftar olma
 Adanma
 4. BÜTÜNLEŞTİRME
 Değerleriyle uyumlaştırma
 Değer sistemine katma
 5. NİTELEME
 Davranış ölçütü haline getirme
 Dünya görüşünde yer verme (Özçelik, 2011, s. 90).

2. 1. 9. Psikolojik Olarak İlgî ve Tutum

Tutum kavramına dönük çok çeşitli tanımlar yapılmış olup genel anlamda Tutum aşağıdaki gibi tanımlanabilir.

Smith (1968) tutumu; “bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir” şeklinde tanımlar (akt., Kağıtçıbaşı, 2003, s. 102).

İnceoğlu'na (2010, s. 13) göre “bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.”

Tutum bireyin duygusal gelişiminin bir ürünüdür. Bu nedenle kişinin herhangi bir durumla ilgili kazandığı keyif veya keyifsizlik yönündeki duyguları o durumla ilgili tutumunu şekillendirmede etkili olurlar. Herhangi bir durumla karşı karşıya kalan birey ya o duruma yaklaşır ya da uzaklaşır. Buradaki durum kavramı öğrenilecek ya da çözülecek bir olgu olduğu gibi, bir düşünce, olay ya da nesne de olabilir (Başaran, 1985, s. 45).

Müzik eğitiminde tutumların, sürece doğrudan etki edebildiği bilinmektedir. Dolayısıyla müzik eğitiminde başarının sağlanmasında tutumların varlığı, rolü ve geliştirilmesi gerekliliği göz ardı edilemez (Kurtuldu, 2011, s. 44).

Bloom (1995, s. 123), öğrencilerin bir derse yönelik tutumlarını iki kutbu olan bir nitelik olarak tanımlamakta ve kutuplardan birisinin dersi sevip, derse karşı olumlu duyuşsal giriş özellikleri gösterme ve diğer kutbun da dersi sevmeyip derse karşı olumsuz duyuşsal giriş özellikleri gösterme şeklinde geliştiğini belirtmektedir (akt., Kocaarslan, 2009, s. 17).

Tanımlar doğrultusunda tutumların bireyin duygu, düşünce ve bilgi-beceri davranışlarına etki ettiğini söyleyebiliriz. Duygu ve düşüncelerin değişmesiyle davranışlarda da değişiklik gözlenebilir. Tanımlardan yola çıkarak, olumsuz tutumun olumlu, olumlu tutumun ise olumsuz tutuma dönüşme potansiyelinin olduğunu da düşünebiliriz. Bu potansiyel eğitimin hedefleri doğrultusunda işlenirse olumlu tutumlar öğrencilerin hem bilmeye dönük kazanımlarını hem de beceri olarak sergiledikleri kazanımları da olumlu olarak etkileyecektir. Çünkü bireylerin olumlu tutum geliştirdiklerinde başarıya daha kolay ve çabuk ulaştıkları gözlemlenmektedir.

2. 1. 10. Tutum Ölçekleri

Tutumların niteliği ve niceliğinin, eğitim-öğretimi planlayanların kontrolü altında olabilmesi için onların ölçülmesi gerekmektedir. Bu durum tutumları tespit etmeye dönük ölçme-değerlendirme çalışmalarını barındıran önemli bir çalışma alanı olarak önemli bir literatürün oluşmasına da sebep olmuştur. Bu literatür daha çok duyuşsal alan davranışların ölçülmesine dönük tutum ve ilgi ölçeği geliştirme çalışmaları veya geliştirilmiş bir ölçeğin alana uygulanması ile veri toplanması çalışmalarını içerir.

Erden (1998) yapılan çalışmaların, “öğrencilerin derse yönelik tutumlarının, dersle ilgili akademik benlik tasarımlarının, güdülerinin bir dersle ilgili başarıyı etkileyen önemli faktörler olduğunu” söylemektedir (Bloom, 1976’dan akt., Erden, 1998, s. 35).

Eğitim hedeflerinde kapsanan duyuşsal özellikler de, bilişsel yeterlikler gibi doğrudan gözlenemeyen insan nitelikleridir. Bunlar hakkında bilgi edinirken de işaretçi niteliğindeki belirtilerle yetinmek gerekmektedir. Üstelik duyuşsal özellikler sözkonusu olduğunda, böyle işaretçilerin ilgili duyuşsal özelliği gösterme dereceleri de azdır (Özçelik, 2011, s. 88).

Tutumlar kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir. Böylece olayları incelemede ara değişken olarak kullanılabilirler. Tutumların her bir öğesinin bazı gözlenebilen ve ölçülebilen tepkilere yol açtığı ve bunların gözlemi sonucu bu öğelerin de varsayıldığını düşünürsek, öğeler de ara değişken olarak ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2003, s. 104).

“Duyuşsal alan, öğrencilerin ilgi, tutum ve güdülenmişlik gibi yönlerini ortaya çıkardığı için onlara dönük ilgi envanterleri, tutum ölçekleri geliştirilerek ölçülebilmektedir” (Demirel, 2009, s. 178).

Tutum ölçekleri; tutumların ölçülmesinde bugüne kadar izlenen en popüler yaklaşımdır. Bunlar bireyin, bir ya da birçok boyutta tutumunun yönünü ve yoğunluğunu belirlemek için uygulanan rapor etme aracıdır (Demirel, 2009, s. 179).

Tutumların ölçülmesinde en yaygın kullanılan teknik “*dereceleme toplamlarıyla ölçekleme*” modeli olarak adlandırılan Likert tipi ölçekleridir (Tezbaşaran, 1997).

Likert tipi ölçekler, duyuşsal davranışların ölçülmesinde karşılaşılan sorunlardan bağımsız değildir. Özneldir ve bireyin hem kendisini iyi tanıması hem de kendisi hakkındaki bilgileri eksiksiz ve çarpıtmadan belirtmesi beklenmektedir. Bu her koşulda olanaklı değildir fakat buna önlem olarak bireylerin kimliklerinin gizlenmesi, ölçeğin uygulanması için yeterli sürenin verilmesi, içeriğin titizlikle hazırlanması ve ölçek hakkında yeterli düzeyde açıklama yapılması gerekmektedir (Demirhan & Altay, 2001, s. 11).

Örgün temel müzik eğitimi açısından bakıldığında da, müzik dersine ilişkin olumlu ilgi ve tutumların geliştirilmesi konusuna öğretim programlarında dikkat çekilmekte ve

duyuşsal alana ilişkin kazanımların ayrıca gözetilmesi ve ölçülmesi gerektiğine işaret edilmektedir.

Müzik eğitimi alanında tutumlar, başarıyı yordayıcı bir değişken olarak incelenmektedir. Öğrencilerin müzikle ilgili yalnızca bilgi ve beceri sahibi olmaları bir müzik eğitimi programının tek başarı ölçütü olarak kabul edilmemektedir. Müziğe yönelik olumlu tutumların gelişmesi müzik eğitiminin en önemli hedeflerinden biridir. Bu nedenle tutumlar müzik eğitimi araştırmalarında sıklıkla incelenen ve akademik başarıya yön verebilen en önemli değişkenlerden biri olmaktadır (Özmenteş, 2006, s. 26).

Morgan (2000) ve Phillips (2003); tutumların biçimlendirilmesinde ortaöğretim döneminin önemli bir periyot olduğunu vurgularlar (akt., Varış ve Cesur, 2012, s. 363). Aynı şekilde Güllü (2007) ve Kocabaş (1997); öğrencilerin müzik dersi tutumlarının bu süreçlerde şekillenip kalıcı hale geldiğini ve bu dönemden sonra da tutumlarda belirgin değişikliklerin olmasının zor olduğunu belirtirler (akt., Varış ve Cesur, 2012, s. 363).

Franzoı (2003), Tekinarslan (2006) ve Stabley (2000); öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının, müzik dersi üzerinde etkili olan tüm değişkenlerle alakalı hafızalarında barındırdıkları olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerin ürünü olduğunu vurgularlar (akt., Varış ve Cesur, 2012, s. 363).

Görüldüğü gibi, duyuşsal alan ve bu alanın içeriği oldukça fazla çalışma alanına işaret etmektedir. Öncelikle bu alanın nasıl tanımlanıp, sınıflandırılacağı, eğitim boyutunda yeri ve öneminin ne olduğu, nasıl ölçüleceği ve değerlendirileceğine ilişkin oldukça kapsamlı çalışmalar yapılmış olmakla birlikte müzik eğitimi alanında bu konuda yapılan çalışmalar ülkemiz özelinde yeterli değildir.

Yukarıdaki açıklamalar, eğitimde kazandırılması amaçlanan istendik tutum, ilgi, duygu ve düşüncelerin, öğretim programının çok yönlü olarak etki etmesinde ve programın amaçladığı bireyin de bütüncül olarak yetişmesindeki önemine atıf yapmaktadır. Bu önemden hareketle bu alanda daha önce yapılmış olan bazı bilimsel araştırmaya ve onların sonuçlarına aşağıda kısaca yer verilmiştir.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Nacakcı (2006) çalışmasında; müzik dersi tutumlarının ilköğretim öğrencilerinde genellikle olumlu olduğunu, cinsiyet açısından müzik dersi tutumlarında kızların erkeklere göre daha olumlu bir tutum geliştirdiklerini, müzik dersi tutumlarında aile eğitim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerinin etkisiz olduğunu ve %10-15'lik bir öğrenci düzeyinin olumlu tutumu göstermediğini vurgulamıştır.

Otacıoğlu (2007), ilköğretim 5, 6 ve 7. Sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmasında; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müzik dersine karşı daha olumlu tutum beslediğini, 5.

Sınıf öğrencilerin derse karşı tutumlarının daha yüksek olduğu ve derse karşı tutum yükseldikçe ders başarısının da artmakta olduğunu tespit etmiştir.

Aksu (2007) çalışmasında programın duyuşsal alan ile ilgili hedeflerin gerçekleşme düzeyi ile ilgili olarak; hazırlanan ilgi ölçeğinin öntest-sontest uygulamaları sonucunda öğrencilerin ilgi ölçeğinde olumlu ve olumsuz önermelerden oluşan itemlere olumlu yönde bir ilgiyi yansıtan cevaplar verdiklerini, öntest uygulaması sırasında oluşan 70,48'lik ilgi puanının, öğrencilerin sürece girerken, müzik dersine karşı olumlu bir ilgiye sahip olduklarını gösterdiğini, sontest uygulamasındaki ilgi ölçeğinin 70,73'lük ilgi puanının da; öğrencilerin süreç sonunda da aynı ilgiyi koruduklarını hatta biraz daha arttırdıklarını gösterdiğini tespit etmiştir. Aksu çalışmasında; programın, duyuşsal alan hedeflerini gerçekleştirme anlamında etkin ve yeterli olduğunu, ancak zaten süreç başında yüksek olan ve süreç sonunda da çok fazla değişikliğe uğramayan ilgi derecesinin oluşmasında, 8. sınıf müzik programının yanı sıra; öğrencilerin daha önceki müzik eğitimi yaşantılarının veya okul dışındaki müzik yaşantılarının etkili olabileceğinin de düşünüldüğünü belirtmiştir.

Saruhan ve Deniz (2011) "Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları" isimli çalışmalarında; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarında kız öğrencilerin erkeklere oranla daha olumlu tutuma sahip olduklarını ve sınıf düzeyine göre bakıldığında da 6.sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre derse karşı daha olumlu tutum beslediklerini tespit etmişlerdir.

Uluocak ve Tufan (2011); müzik dersi tutumlarının ilköğretim öğrencilerinde olumlu olduğunu tespit etmişlerdir. Buna göre öğrenciler için, müzik dersi önemsiz ve sıkıcı bir ders değildir. Derse severek, isteyerek katılmaktadırlar. Derse sadece sınıf geçmek için çalışmamaktadırlar. Müzik dersi tutumlarında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Variş ve Cesur (2012); yaptıkları çalışmada müzik dersi alan öğrencilerin müzik dersi tutumlarının "orta" düzeyde, dersin içeriği ile ilgili akademik başarılarının ise oldukça "düşük" düzeyde olduğunu, tutum puanları yükseldikçe başarı puanlarının "kısmen" düştüğünü ve tutum puanları ile öğrencilerin akademik başarı puanlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığını tespit etmişlerdir.

Koca (2013), "Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi" isimli araştırmasında; öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının genel olarak "olumlu" olduğunu, müzik dersine yönelik tutumlarda cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığını, ailenin eğitim düzeyi ve okudukları alan türleri değişkenlerine göre ise istatistiksel olarak farklılık gösterdiğini saptamıştır.

Umuzdaş ve Umuzdaş, (2015); araştırmalarında öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının genel olarak “olumlu” olduğunu ve müzik dersine ilişkin tutumların öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediklerini tespit etmişlerdir.

Aslantaş (2016); yaptığı araştırma sonucunda müzik dersine yönelik tutumun genel anlamda olumlu yönde olduğunu, cinsiyet değişkeninin, müzik dersine yönelik tutum düzeylerinde farklılık yaratan değişken olduğunu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müzik dersine daha olumlu tutumlar geliştirdiklerini, başarı puanı ile müzik dersi tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını, seçmeli müzik uygulamaları dersi değişkeni ile müzik dersine ilişkin tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve 5. Sınıf öğrencileri arasında seçmeli müzik uygulamaları dersi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha olumlu tutum gösterdiklerini, sınıf değişkeni ile müzik dersi tutumu arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ve farklılık yaratan grubun 8. sınıf öğrencilerinin olduğunu ve 8. Sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının diğeri sınıflara göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir.

Akarsu (2017), “Ortaokul(5-8) öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli boyutlar açısından değerlendirilmesi” isimli çalışmasında; genel anlamda, ortaokul öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının %80 oranında olumlu olduğunu, ortaokul beşinci sınıfların müzik dersine yönelik tutumları olumlu düzeyde iken, sekizinci sınıflara doğru bu tutumun azaldığını ve müzik dersi yönelik tutumlarda erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde takip edilen yöntemle ilgili teknik bilgilere değinilmiştir.

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, ortaöğretim 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarını sergilemeyi, açıklamayı bir başka deyişle betimlemeyi amaçladığı için “Betimsel” bir araştırmadır.

Betimsel Araştırmalar; olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda, ele alınan olaylar ve durumlar ayrıntılı bir biçimde araştırılmakta, daha önceki olaylar ve durumlarla ilişkisi incelenerek ne oldukları betimlenmeye çalışılmaktadır (Karakaya, 2009, s. 59).

Araştırma, betimsel araştırmaların bir türü olan “tarama (survey) modeli” ile yürütülmüştür.

Tarama Modeli ise; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005, s. 77).

Bu araştırmada, hazırlanan tutum ölçeği, çalışma grubundaki öğrencilere uygulanmış ve böylece öğrencilerin tutumları ve bu tutumları şekillendiren etkenler betimlenmeye çalışılmıştır.

3. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Giresun ilindeki; Dereli Anadolu Lisesi, Dereli Şehit Tuncay Zengin Çok Programlı Anadolu lisesi, Giresun Fen Lisesi, Mimar Sinan Anadolu lisesi, Hamdi Bozbağ Anadolu lisesi, Giresun Kale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Giresun Sosyal Bilimler Liselerinin 9. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 315 öğrenciden oluşmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	137	43,5
Kadın	178	56,5
Toplam	315	100
Lise Türü		
Anadolu Lisesi	168	53,3
Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	5,4
Fen Lisesi	47	14,9
Sosyal Bilimler Lisesi	20	6,3
Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	20,0
Toplam	315	100

Öğrenciler cinsiyete göre; 137'si (%43,5) erkek, 178'i (%56,5) kadın olarak dağılmaktadır.

Öğrenciler lise türüne göre; 168'i (%53,3) anadolu lisesi, 17'si (%5,4) çok programlı anadolu lisesi, 47'si (%14,9) fen lisesi, 20'si (%6,3) sosyal bilimler lisesi, 63'ü (%20,0) mesleki ve teknik anadolu lisesi olarak dağılmaktadır.

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları / Teknikleri

Araştırmanın öncelikli verileri; öğrencilerin müzik dersine ilişkin duygu ve düşüncelerini betimlemek amacıyla, ortaöğretim müzik öğretim programı 9. Sınıf kazanımları da dikkate alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Lise 9. Sınıf Müzik Dersi Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır.

Kullanılan bu ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında sırasıyla aşağıdaki işlemler yapılmıştır.

Ölçek geliştirme çalışması, gerekli izinler alındıktan sonra 2017–2018 eğitim öğretim güz yarısında 245 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada 44 maddelik taslak ölçek kullanılmıştır. Pilot uygulamada kullanılan ölçek Ek 1'de sunulmuştur. Ölçeğin güvenirliği için pilot çalışmadan elde edilen veriler istatistik paket programında analiz edilmiştir. Açıklayıcı (açımlayıcı) faktör analizi ile ölçeğin yapı geçerliliği sağlanmıştır. Yapılan Kaiser-Meyer-Olkin testinde ($KMO=0.897>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğu tespit edildi. Faktör analizine alınan değişkenler arasında Barlett'in küresellik testinden elde edilen bulguya göre ($p=0.000<0.05$) ilişkinin olduğu

tespit edilmiştir. Faktörler arasındaki ilişkinin aynı kalması için faktör analizi esnasında varimax yöntemi kullanıldı. Faktör analizi sonunda ölçekteki değişkenler toplam açıklanan varyansı % 47.132 olan 3 faktör altında toplanmıştır. Scherer, Wiebe, Luther ve Adams (1988) göre; sosyal bilimlerde yapılan analizlerde varyans değeri %40 ile %60 arasında değişen oranlar yeterli kabul edilmektedir (akt., Tavşancıl, 2005, s. 48). Ölçeğe ait üç faktör sırasıyla;

F1= Faktör 1: bu faktörde bulunan maddeler “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler,

F2= Faktör 2: bu faktörde yer alan maddeler “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri,

F3= Faktör 3: bu faktörde yer alan maddeler ise müzik dersine dönük “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri olarak isimlendirilmiştir.

Müzik Dersi Tutum ölçeğindeki 44 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır;

0.00< α <0.40 ise ölçek güvenilir değildir,

0.40< α <0.60 ise ölçek düşük güvenilirliktedir,

0.60< α <0.80 ise ölçek oldukça güvenilir ve

0.80< α <1.00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Kayış, 2009, s. 405).

Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.942$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Testin güvenilirliğini düşüren 8, 13, 15, 18, 20, 37, 40, 44 numaralı maddeler çıkartılmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan “Alpha” ve açıklanan varyans değerine göre Müzik Dersi Tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Ölçek 36 maddeden oluşan ve 5’li likert tipi ölçme aracı tarzındadır. Ölçeğin değerlendirme aşamasında olumlu ifadeler için “Kesinlikle katılıyorum” seçeneği 5 puan, “Katılıyorum” seçeneği 4 puan, “Kararsızım” seçeneği 3 puan, “Katılmıyorum” seçeneği 2 puan, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği 1 puan şeklinde, olumsuz ifadeler için “Kesinlikle katılıyorum” seçeneği 1 puan, “Katılıyorum” seçeneği 2 puan, “Kararsızım” seçeneği 3 puan, “Katılmıyorum” seçeneği 4 puan, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği 5 puan şeklinde puanlanmıştır ve verilen puanların toplamları alınmıştır.

Tablo 3. Müzik Dersi Tutum Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Faktör Yüğü	Madde Analizi	Madde Silindiğinde Alpha
F1 (Özdeğer=12,254; Açıklanan Varyans=23,049; Alpha=0,926)			
s28	0,723	,368	,935
s24	0,713	,561	,923
s2	0,683	,718	,920
s10	0,671	,793	,918
s23	0,671	,631	,921
s26	0,661	,461	,924
s22	0,629	,733	,919
s35	0,612	,737	,919
s9	0,612	,506	,924
s5	0,612	,663	,921
s21	0,591	,737	,919
s1	0,578	,619	,922
s34	0,572	,659	,921
s36	0,563	,673	,921
s4	0,561	,563	,923
s29	0,522	,623	,921
s30	0,520	,626	,921
s33	0,513	,552	,923
s11	0,465	,568	,922
F1 (Özdeğer=12,254; Açıklanan Varyans=23,049; Alpha=0,926)			
s3	0,454	,545	,923
s27	0,449	,518	,923
s14	0,478	,398	,925
F2 (Özdeğer=2,550; Açıklanan Varyans=13,910; Alpha=0,836)			
s43	0,711	,550	,819
s39	0,693	,607	,811
s41	0,681	,615	,811
s38	0,666	,598	,813
s42	0,589	,499	,828
s6	0,556	,583	,815
s19	0,507	,577	,816
s7	0,433	,528	,822
F3 (Özdeğer=2,164; Açıklanan Varyans=10,173; Alpha=0,782)			
s25	0,785	,645	,719
s12	0,743	,561	,748
s17	0,672	,562	,748
s32	0,611	,512	,755
s16	0,588	,434	,771
s31	0,569	,522	,752
Toplam Varyans=%47.132; Genel Güvenirlik (Alpha)=0.942			

Tutum puanlarının yorumu başarı testlerinden elde edilen puanların yorumundan farklıdır. Bu ölçeklerde her madde en az “1” puan ile puanlandığı için tutumu çok olumsuz olan bir kişi ölçekteki madde sayısına kadar puana sahip olur. Örneğin 20 soruluk bir tutum ölçeğinde objeye ilişkin en olumsuz tutumu $20 \times 1 = 20$ puan gösterir. $20 \times 2 = 40$ puan civarı olumsuz tutumu, $20 \times 3 = 60$ puan tutumun nötr olduğunu, $20 \times 4 = 80$ puan tutumun olumlu olduğunu, $20 \times 5 = 100$ puan tutumun çok olumlu olduğunu gösterir (Erden, 1998, s. 94).

Tutum ölçeğinden elde edilecek puanları yorumlamanın bir diğer yolu, bir yanıtlayıcı tarafından işaretlenen cümlelerin madde puanlarının toplamını işaretlenen cümle sayısına bölmektir. Bu yolla elde edilecek istatistik 1 ile 5 arasında bir sayı verir. Bunlardan 1 ile 3 arasında olanlar olumsuz, 3 ile 5 arasında olanlar da olumlu tutumu gösterir (Turgut ve Baykul, 1992, s. 166’dan akt., Erden 1998, s. 94).

Bu araştırmada kullanılan ölçek 5’li likert tipi ve 36 maddeden oluşmakta, ölçekten en çok 180 puan en az da 36 puan alınabilmektedir. Tutum puanı yukarıda açıklanan hesaplama yöntemleri ile düşünüldüğünde nötr tutum puanının 36 ve 180 puan aralığındaki “108” puan olduğu tespit edilmiştir. Çünkü yukarıda açıklanan formül hesabına göre 1 ile 5 arasında puanlanan likertin ortancası olan 3’ü $36 \times 3 = 108$ ile çarptığımızda, $36 \times 3 = 108$ çıkmaktadır.

Yukarıda verilen ikinci tutum puanı hesaplama yöntemine göre değerlendirdiğimizde de ölçekten en çok 180 puan en az da 36 alınabildiğine göre ölçekten alınan puanı ölçekteki madde sayısına böldüğümüzde her zaman 1 ile 5 arasında bir sayı oluşacaktır. Bu aralığın ortancası olan 3 sayısına ulaşabilmek için ölçekten en az 108 puan alınması gerekir ki 108’i, 36’ya böldüğümüzde 3’e ulaşılsın.

Buradan hareketle ölçek değerlendirilirken “3” veya “108 puan” nötr tutumu, “3” veya “108 puan”ın üzeri olumlu tutumu, “3” veya “108 puan”ın altı da olumsuz tutumu ifade etmektedir. Bu değerlendirmeyi 100’lük sistem üzerinden ifade ettiğimizde de “3” ya da “108 puan” 100 üzerinden 60 puana denk gelmektedir. Yani 60 puanın üstü olumlu tutumu, altı olumsuz tutumu, 60 puanın kendi de nötr tutumu ifade etmektedir.

Büyüköztürk (2011, s. 171) ve Tavşancıl (2002); “maddelere verilen yanıtların maddeler arasında ve ölçek toplamı ile pozitif korelasyona sahip olmasının beklendiğini, bunun katılımcıların önermeleri doğru anladıklarını ve objektif yanıt verdiklerini gösterdiği anlamına geldiğini ve ölçekteki bir maddenin, maddeler toplamı ile korelasyon katsayısının 0,3 ve üzeri olmasının ayırt ediciliğinin yüksek olduğunu gösterdiğini” belirtirler.

Tablo incelendiğinde madde toplam korelasyonu ve madde silindiğinde Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde iç tutarlılığı düşüren madde bulunmadığı saptanmıştır.

Ölçek puanları yarı test gruplarına ayrılarak aralarında fark olup olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Derse Yönelik Tutum Puanlarının Yarı Test Gruplarına Göre Farklılaşma Durumu

Gruplar	İlk Yarı		İkinci Yarı		t	sd	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
F1	3,600	0,684	3,599	0,663	0,011	313	0,991
F2	3,563	0,794	3,571	0,804	-0,093	313	0,926
F3	4,405	0,578	4,407	0,633	-0,022	313	0,982
Derse Yönelik Tutum	3,726	0,595	3,727	0,578	-0,024	313	0,981

Bağımsız Gruplar t-Testi

Derse Yönelik Tutum ve alt boyut puanlarının yarı test gruplarına farklılık göstermemektedir ($t_{(313)} = -0,024$; $p = 0,981 > 0,05$). Bu bulguya göre ilk yarı verilerinin ikinci yarı verileri ile benzer ölçüm yaptığı görülmektedir.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci / Uygulama Akışı

Araştırmada, “Lise 9. Sınıf Müzik Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek geliştirilirken ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Pilot çalışma Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, Giresun sosyal bilimler lisesi, Dereli Şehit Tuncay Zengin Çok Programlı Anadolu lisesi, Giresun Fen Lisesi, Dereli Anadolu Liselerinin 9. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 245 öğrenciden oluşturmaktadır. 44 madde ile pilot uygulaması yapılan ölçekten kullanılan 32, 33, 34, 35 ve 36. maddeler olumsuz diğerleri olumlu olarak belirlenmiştir. Olumsuz soru köklerinde puanlama tersten yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve 0.942 olarak bulunmuştur. Testin güvenilirliğini düşüren 8, 13, 15, 18, 20, 37, 40, 44 numaralı maddeler çıkartılmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan “Alpha” ve açıklanan varyans (%47.132) değerine göre Müzik Dersi Tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Geliştirilen ölçek 5’li likert yapıda ve toplamda 3 faktör, 36 maddeden oluşmaktadır.

Gerekli izinler alındıktan sonra öğrenci tutum ölçeği çalışma grubuna 2017- 2018 Eğitim öğretim yılı sene başı ve sene sonu uygulanmıştır. Giresun ilindeki; Dereli Anadolu Lisesi, Dereli Şehit Tuncay Zengin Çok Programlı Anadolu lisesi, Giresun Fen Lisesi, Mimar Sinan Anadolu lisesi, Hamdi Bozbağ Anadolu lisesi, Giresun Kale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Giresun Sosyal Bilimler Liselerinin 9. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 315 öğrenciye uygulanan ölçek gerekli açıklamalar yüz yüze yapılarak uygulanmıştır.

3. 4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Ön uygulama ile son uygulama puanları arasındaki farkın belirlenmesinde eşleşmiş gruplar t-testi kullanılmıştır.

Eşleşmiş gruplar t-testine ek olarak, niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi, sonrasında farklılıkları belirlemede kullanılan tamamlayıcı post-hoc, Scheffe testi kullanılmıştır.

Çalışmada öğrenci tutumlarının oluşmasında etkili olan tipik tutum maddeleri içerik analizine tabi tutulmuştur. "İçerik analizi; yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir şekilde analiz edilerek, sözel olmayan dokümanı nicel verilere dönüştürmektir" (Balci, 1997, s. 230). Buradan hareketle ölçme aracındaki tutum maddeleri analiz edilmiş, en fazla işaretlenen tutum maddeleri üzerinden bazı yorumlar yapılarak tutum puanlarının oluşmasında etkili olan unsurlara vurgu yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma öğrencilerin tutum ölçeğine verdikleri cevapların analizi ile elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın birinci alt problemi; “Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutum düzeylerinin ön uygulama ve son uygulama uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

Buna göre;F1 (Faktör 1) ön uygulama ile F1 (Faktör 1) son uygulama, F2 (Faktör 2) ön uygulama ile F2 (Faktör 2) son uygulama, F3 (Faktör 3) ön uygulama ile F3 (Faktör 3) son uygulama ve derse yönelik “Genel Tutum Düzeyi” ön uygulama ile derse yönelik “Genel Tutum Düzeyi” son uygulama arasındaki ilişkiye dönük bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 5. Ölçek Faktörlerinin ve Genel Tutum Düzeyi Ön Uygulama - Son Uygulama Puanlarının Farklılaşma Durumu

Ölçümler	Ön Uygulama		Son Uygulama		N	t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
F1 Ön Uygulama - F1 Son Uygulama	3,599	0,672	3,680	0,702	315	-2,249	0,025
F2 Ön Uygulama - F2 Son Uygulama	3,567	0,798	3,629	0,788	315	-1,401	0,162
F3 Ön Uygulama - F3 Son Uygulama	4,406	0,605	4,363	0,673	315	1,052	0,293
Derse Yönelik Genel Tutum Düzeyi Ön Uygulama - Son Uygulama	3,726	0,586	3,783	0,597	315	-1,843	0,066

F= Faktör, ($p<0,05$)

Tablo incelendiğinde çalışma gurubundaki öğrencilerin müzik dersine dönük tutumlarının hem ön uygulamada (3,726-100'lük sisteme göre 74,52) hem de son uygulamada (3,783-100'lük sisteme göre 75,66) yüksek olduğu görülmektedir. Her ne kadar süreç sonunda yapılan son uygulamada oluşan tutum puan düzeyi ön uygulamadan fazla tespit edilmişse de yapılan t testinde bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p=0,066$, $p<0,05$). Bu durum öğretim programının, öğrencilerin müzik dersine karşı zaten yüksek olan tutumlarını anlamlı düzeyde olmasa da belli oranda arttırdığını bu anlamda

programın tutumları korumada ve geliştirmede belli düzeyde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ölçeğin birinci faktörü olan “F1= Tutum düzeyindeki düşünceler” faktörü analiz edildiğinde ön uygulama ile son uygulama arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p=0,025$, $p<0,05$).

Ölçeğin ikinci faktörü olan “F2= Özgüven ve öz yeterlik ifadeleri” ($p=0,162$, $p<0,05$) ve ölçeğin üçüncü faktörü olan “F3= Milli değerler ve milli bilinç ifadeleri” ($p=0,293$, $p<0,05$) ile ilgili ön uygulama ve son uygulama arasında oluşan tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

4. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi, “Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında ölçek maddeleri üzerinden belirleyici unsurlar nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Buna göre:

Tablo 4’te de görüldüğü üzere, öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumları olumlu düzeydedir ve eğitim-öğretim süreci bu olumlu tutumu anlamlı olmasa da biraz daha arttırmaktadır. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin bu olumlu tutumun oluşmasında etkili olan unsurların ne olduğuna ilişkin özellikle ölçek maddeleri üzerinden bir analiz yapıp, sonuçların yorumlanmasının da bu alandaki bilgi birikimine ayrıca katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

4. 2. 1. “F1(Faktör 1)= “Tutum Düzeyindeki Düşünceler”” Faktörüne Dönük Madde Analizleri

Buradan hareketle Tablo 4’te de görüldüğü üzere öğrencilerin tutum düzeylerinin tayininde kullandığımız ölçeğin birinci faktörü olan “F1= Tutum Düzeyindeki Düşünceler” analiz edildiğinde, ölçeğin bu faktörünün ön uygulaması ile son uygulaması arasında son uygulama lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur. ($p=0,025$, $p<0,05$). Bu sonuç öğretim programının, öğrencilerin bu faktör eksenindeki tutumlarının süreç sonuna doğru daha da olumlu yönde oluşmasında oldukça etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ölçeğin bu faktörüne dönük madde analizleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 6. F1 Ön Uygulama - F1 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu

Ölçümler	Ön Uygulama		Son Uygulama		N	t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Müzik Dersi Benim İçin Oldukça Önemlidir	3,832	0,934	3,952	1,023	315	-2,059	0,040
Okulumda Veya Sınıfımdaki Müzikle İlgili Etkinliklerde Bana Da Görev Verilmesini İsterim	3,225	1,196	3,317	1,219	315	-1,321	0,187
Müzik Ders Saatinin Arttırılması Gerektiğini Düşünüyorum	3,511	1,324	3,692	1,273	315	-2,191	0,029
Sanat, Sanatçı Ve Sanat Eseri Gibi Kavramlar Benim İçin Önemli Kavramlardır	3,921	0,946	3,997	0,986	315	-1,232	0,219
Müzik Dersi Ödev Ve Etkinliklerini Severek Yaparım	3,743	1,047	3,746	1,097	315	-0,045	0,964
Boş Zamanlarımda Sürekli Müzikle İç İçeyim	3,867	1,083	3,937	1,042	315	-1,015	0,311
Müzik Dersindeki Müzik Çalışmalarımı Sergilemekten Büyük Keyif Alırım	3,378	1,100	3,552	1,181	315	-2,250	0,025
Okulumuzda ve Okul Dışında Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Müzikal Etkinliklere Zevkle Katılırım	3,073	1,223	3,375	1,231	315	-3,827	0,000
Müzik Türlerine Ön Yargılı Bakmam	4,114	1,056	4,060	1,077	315	0,749	0,455
Müzik Dersi Aracılığı İle Duygularımı İfade Edebildiğime İnanıyorum	3,689	1,079	3,743	1,044	315	-0,797	0,426
Müzik Dersi Aracılığı İle Düşüncelerimi İfade Edebildiğime İnanıyorum	3,660	1,118	3,705	1,058	315	-0,613	0,540
Yazılı Ve Görsel Medyadaki (televizyon, Gazete Vb) Müzikle İlgili Haberleri Takip Ederim	3,552	1,178	3,610	1,150	315	-0,731	0,466
Sosyal Medyadaki (facebook, Youtube vb) Müzik Etkinliklerini Takip Ederim	3,987	1,071	3,838	1,149	315	2,074	0,039
Gelecekte Müzikle İlişkili Bir Meslek Seçmek İsterim	2,584	1,245	2,933	1,313	315	-4,302	0,000
Müzik Dinlerken Müziğin Sözlerine Ve Ezgisine Dikkat Ederim	4,057	0,966	3,962	1,046	315	1,343	0,180
Müzik Dersliğimizin Düzeni Ve Temizliği İle İlgili Severek Gönüllü Olurum	3,444	1,159	3,495	1,171	315	-0,683	0,495
Müzik Öğretmenimin Derslerde Bana Sürekli Söz Hakkı Vermesini İsterim	3,359	1,160	3,441	1,170	315	-1,180	0,239
Müzik Öğretmenim Ne Zaman Konu İle İlgili Görüşlerimizi Sorsa Hemen Söz Alırım	3,273	1,127	3,432	1,096	315	-2,255	0,025
Sevdiğim Müziklerden Kendime Özel Arşiv (cd, Mp3) oluştururum	3,940	1,213	4,089	1,085	315	-2,050	0,041
Sınıfça Veya Okulca Yapılacak Bir Müzikal Etkinlikte Bulunmaktan Mutlu Olurum	3,429	1,246	3,540	1,221	315	-1,414	0,158
Müzik Derslerinde Rahatladığımı Ve Stresimi Attığımı Hissetmek Beni Mutlu Ediyor	3,994	1,097	3,949	1,110	315	0,595	0,552
Müzik Dersleri Sayesinde Arkadaşlarımla Ve Çevremle Sosyal İlişkilerimin Geliştiğini Düşünüyorum	3,549	1,123	3,600	1,159	315	-0,653	0,514

(p<0,05)

“Müzik Dersi Benim İçin Oldukça Önemlidir” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda, aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-2,059$; $p=0,040<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,832$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,952$ 'dir.

“Müzik Ders Saatinin Arttırılması Gerektiğini Düşünüyorum” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-2,191$; $p=0,029<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,511$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,692$ 'dir.

“Müzik Dersindeki Müzik Çalışmalarımı Sergilemekten Büyük Keyif Alırım” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-2,250$; $p=0,025<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,378$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,552$ 'dir.

“Okulumuzda ve Okul Dışında Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Müzikal Etkinliklere Zevkle Katılıyorum” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-3,827$; $p=0,000<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,073$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,375$ 'dir.

“Sosyal Medyadaki (facebook, Youtube vb) Müzik Etkinliklerini Takip Ederim” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=2,074$; $p=0,039<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,987$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,838$ 'dir.

“Gelecekte Müzikle İlişkili Bir Meslek Seçmek İsterim” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-4,302$; $p=0,000<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=2,584$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=2,933$ 'tür.

“Müzik Öğretmenim Ne Zaman Konu İle İlgili Görüşlerimizi Sorsa Hemen Söz Alırım” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-2,255$; $p=0,025<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,273$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=3,432$ 'dir.

“Sevdiğim Müziklerden Kendime Özel Arşiv (CD, Mp3) oluştururum” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=-2,050$; $p=0,041<0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=3,940$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=4,089$ 'dur.

Ölçeğin bu faktörünü oluşturan diğer maddelerinin ön ve son uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4. 2. 2. “F2 (Faktör 2)= “Özgüven ve Öz Yeterlik İfadeleri”” Faktörüne Dönük Madde Analizleri

Ölçeğin bu faktörü ile ilgili madde analizleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 7. F2 Ön Uygulama - F2 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu

Ölçümler	Ön Uygulama		Son Uygulama		N	t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Müzik Dersinde Çekinmeden Şarkı Söylerim	3,048	1,309	3,171	1,253	315	-1,766	0,078
Müzik Dersinde Çekinmeden Çalgımı Çalarım	3,251	1,291	3,451	1,151	315	-2,620	0,009
Müzikle İlgili Bir Konuda Fikir ve Düşüncelerimi Çekinmeden İfade Edebilirim	3,848	1,014	3,841	1,025	315	0,099	0,921
Müzik Dersleri Liselerden Kaldırılmalıdır	4,089	1,249	3,990	1,315	315	1,118	0,264
Üniversiteye Giriş Sınavlarında Müzik Dersinden Soru Bulunmadığı İçin Müzik Derslerini Gereksiz Buluyorum	3,683	1,319	3,692	1,330	315	-0,108	0,914
Müzik Ödevlerimi Düşük Not Almamak İçin Yapıyorum	3,559	1,400	3,641	1,392	315	-0,965	0,335
Müzik Dersinde Türkü ve Şarkı Söylemekten Çekiniyor ve Utanıyorum	3,051	1,402	3,225	1,395	315	-2,036	0,043
Müzik Dersini Sıkıcı Buluyorum	4,006	1,210	4,022	1,250	315	-0,186	0,852

($p < 0,05$)

Tabloya göre;

“Müzik Dersinde Çekinmeden Çalgımı Çalarım” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)} = -2,620$; $p = 0,009 < 0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x} = 3,251$, son uygulama ortalaması $\bar{x} = 3,451$ 'dir.

“Müzik Dersinde Türkü ve Şarkı Söylemekten Çekiniyor ve Utanıyorum” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)} = -2,036$; $p = 0,043 < 0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x} = 3,051$, son uygulama ortalaması $\bar{x} = 3,225$ 'dir.

Ölçeğin bu faktörünü oluşturan diğer maddelerinin ön ve son uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4. 2. 3. “F3 (Faktör 3)= “Milli Değerler ve Milli Bilinç İfadeleri”” Faktörüne Dönük Madde Analizleri

Ölçeğin bu faktörü ile ilgili madde analizleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 8. F3 Ön Uygulama - F3 Son Uygulama Madde Puanlarının Farklılaşma Durumu

Ölçümler	Ön Uygulama		Son Uygulama		N	t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss			
Atatürkün Müziğe Verdiği Değeri Her Zaman Önemli Bulurum	4,419	0,886	4,371	0,855	315	0,780	0,436
İstiklal Marşımızı Coşku ve Heyecanla Söylemeye Çalışırım	4,578	0,693	4,460	0,834	315	2,315	0,021
İstiklal Marşımızı Söylerken veya Dinlerken Ülkeme Olan Sevgimin Arttığını Hissederim	4,581	0,779	4,457	0,900	315	2,190	0,029
Cumhuriyetimizin Kurucusu Atatürk ile İlgili Şarkıları Öğrenmekten Mutluluk Duyarım	4,279	0,884	4,260	0,925	315	0,318	0,751
Ülkemizin Milli Birlik Ve Bağımsızlığını Simgeleyen Şarkı-türkü Ve Marşları Bilmemiz Gerektiğine İnanıyorum	4,394	0,866	4,378	0,900	315	0,263	0,793
Ülkemizin Geleneksel Müzik Kültürünü Temsil Eden Türkü Ve Şarkılarımızı Bilmemiz Gerektiğine İnanıyorum	4,184	0,933	4,251	0,963	315	-1,000	0,318

($p < 0,05$)

Tabloya göre;

“İstiklal Marşımızı Coşku ve Heyecanla Söylemeye Çalışırım” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=2,315$; $p=0,021 < 0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=4,578$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=4,460$ 'tır.

“İstiklal Marşımızı Söylerken veya Dinlerken Ülkeme Olan Sevgimin Arttığını Hissederim” ön uygulama ile son uygulama ortalamalarına dönük analizlerde aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(314)}=2,190$; $p=0,029 < 0,05$). Bu maddenin ön uygulama ortalaması $\bar{x}=4,581$, son uygulama ortalaması $\bar{x}=4,457$ 'dir.

Ölçeğin bu faktörünü oluşturan diğer maddelerinin ön ve son uygulamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt problemi; “Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında lise türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Buna göre:

Tablo 9. Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
F1 Ön Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,595	0,709	3,136	0,015	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,356	0,848			4>1
	Fen Lisesi	47	3,517	0,527			4>2
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	4,057	0,647			4>3
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,592	0,570			4>5
F2 Ön Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,603	0,822	3,820	0,005	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,338	0,815			3>2
	Fen Lisesi	47	3,830	0,601			1>5
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	3,694	0,901			3>5
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,294	0,751			4>5
F3 Ön Uygulama	Anadolu Lisesi	168	4,425	0,618	6,132	0,000	4>1
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	4,059	0,759			1>2
	Fen Lisesi	47	4,567	0,451			3>2
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	4,775	0,204			4>2
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	4,212	0,614			1>5
Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,735	0,625	3,396	0,010	3>5
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,469	0,714			4>5
	Fen Lisesi	47	3,762	0,442			4>2
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	4,096	0,560			4>3
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,629	0,491			

($p < 0.05$) Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin lise türüne göre F1 (Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler) ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 310)}=3,136$; $p=0,015 < 0.5$).

Öğrencilerin lise türüne göre F2 (Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri), ön uygulama puanları Fen Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 310)}=3,820$; $p=0,005<0.05$).

Öğrencilerin lise türüne göre F3 (Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri) ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 310)}=6,132$; $p=0,000<0.05$).

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin lise türüne göre müzik dersine yönelik tutum ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 310)}=3,396$; $p=0,010<0.05$).

Tablo 10. Derse Yönelik Tutum Son Uygulama Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
F1 Son Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,752	0,721	2,932	0,021	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,452	0,647			
	Fen Lisesi	47	3,694	0,495			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	3,907	0,852			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,468	0,702			
F2 Son Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,723	0,794	4,247	0,002	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,199	0,679			
	Fen Lisesi	47	3,753	0,644			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	3,756	0,774			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,363	0,823			
F3 Son Uygulama	Anadolu Lisesi	168	4,473	0,600	6,922	0,000	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	4,137	0,737			
	Fen Lisesi	47	4,450	0,725			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	4,533	0,403			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	4,011	0,746			
Derse Yönelik Tutum Son Uygulama	Anadolu Lisesi	168	3,866	0,614	5,317	0,000	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	3,510	0,548			
	Fen Lisesi	47	3,833	0,421			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	3,978	0,660			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	3,535	0,576			

($p<0.05$)

Öğrencilerin lise türüne göre F1 (Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler) son uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 310)}=2,932$; $p=0,021<0.05$).

Öğrencilerin lise türüne göre F2 (Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri) son uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 310)}=4,247$; $p=0,002<0.05$).

Öğrencilerin lise türüne göre F3 (Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri) son uygulama puanları Anadolu lisesi, Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 310)}=6,922$; $p=0,000<0.05$).

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin lise türüne göre derse yönelik tutum son uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(4, 310)}=5,317$; $p=0,000<0.05$).

Lise öğrencilerinin müzik dersi tutumlarının okudukları lise türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11. Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim Puanlarının Lise Türüne Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
F1 Uygulama Değişim	Anadolu Lisesi	168	0,158	0,634	3,237	0,013	1>4
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	0,096	0,809			
	Fen Lisesi	47	0,177	0,433			
F1 Uygulama Değişim	Sosyal Bilimler Lisesi	20	-0,150	0,702			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	-0,125	0,670			
F2 Uygulama Değişim	Anadolu Lisesi	168	0,120	0,811	0,857	0,490	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	-0,140	0,951			
	Fen Lisesi	47	-0,077	0,607			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	0,063	0,900			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	0,069	0,796			
F3 Uygulama Değişim	Anadolu Lisesi	168	0,049	0,671	2,077	0,084	
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	0,078	0,967			
	Fen Lisesi	47	-0,117	0,711			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	-0,242	0,348			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	-0,201	0,842			
Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim	Anadolu Lisesi	168	0,131	0,553	2,590	0,037	1>5
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	17	0,041	0,761			
	Fen Lisesi	47	0,072	0,332			
	Sosyal Bilimler Lisesi	20	-0,118	0,541			
	Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi	63	-0,094	0,547			

($p<0.05$) Tek Yönlü Varyans Analizi

Öğrencilerin lise türüne göre F1 (Faktör 1= “Müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler) uygulama değişim puanları başta Anadolu Lisesi ve sonrasında Fen Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 310)}=3,237$; $p=0,013<0.05$).

Öğrencilerin F2 (Faktör 2= “Müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri) uygulama değişim, F3 (Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri) ön uygulama ve son uygulama değişim puanları lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Öğrencilerin lise türüne göre derse yönelik tutum uygulama değişim puanları Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir($F_{(4, 310)}=2,590$; $p=0,037<0.05$).

Bu bulguya ilişkin şunlar söylenebilir. Tutum ölçeğinin ön uygulama ve son uygulama tutum puanlarında daha çok Sosyal Bilimler Lisesinin öne çıktığını görmekle beraber, müzik eğitim-öğretim süreci sonunda en çok Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının geliştiğini tespit etmekteyiz. Bir başka deyişle müzik öğretim programının, tutumlara ilişkin kazanımları oluşturma ve geliştirme aşamasında Anadolu Liseleri’nde daha etkili olduğu söylenebilir.

4. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt problemi; “Öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının oluşmasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Buna göre:

Tablo 12. Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p
F1 Ön Uygulama	Erkek	137	3,461	0,701	-3,244	313	0,001
	Kadın	178	3,705	0,631			
F2 Ön Uygulama	Erkek	137	3,391	0,812	-3,499	313	0,001
	Kadın	178	3,702	0,762			
F3 Ön Uygulama	Erkek	137	4,246	0,672	-4,227	313	0,000
	Kadın	178	4,529	0,517			
Derse Yönelik Tutum Ön Uygulama	Erkek	137	3,576	0,588	-4,089	313	0,000
	Kadın	178	3,842	0,559			

($p<0.05$) Bağımsız Gruplar t-Testi

Öğrencilerin cinsiyete göre F1 (Faktör 1= “Müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler) ön uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir($t_{(313)}=-$

3.244; $p=0.001<0,05$). Kadınların F1 ön uygulama puanları ($\bar{x}=3,705$), erkeklerin F1 ön uygulama puanlarından ($\bar{x}=3,461$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyete göre F2 (Faktör 2= “Müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri) ön uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-3.499$; $p=0.001<0,05$). Kadınların F2 ön uygulama puanları ($\bar{x}=3,702$), erkeklerin F2 ön uygulama puanlarından ($\bar{x}=3,391$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyete göre F3 (Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri) ön uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-4.227$; $p=0.000<0,05$). Kadınların F3 ön uygulama puanları ($\bar{x}=4,529$), erkeklerin F3 ön uygulama puanlarından ($\bar{x}=4,246$) yüksek bulunmuştur.

Ölçeğin genelinde öğrencilerin cinsiyete göre derse yönelik tutum ön uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-4.089$; $p=0.000<0,05$). Kadınların derse yönelik tutum ön uygulama puanları ($\bar{x}=3,842$), erkeklerin derse yönelik tutum ön uygulama puanlarından ($\bar{x}=3,576$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 13. Derse Yönelik Tutum Son Uygulama Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p																																
F1 Son Uygulama	Erkek	137	3,596	0,644	-1,871	313	0,062																																
	Kadın	178	3,745	0,739				F2 Son Uygulama	Erkek	137	3,447	0,799	-3,671	313	0,000	Kadın	178	3,770	0,752	F3 Son Uygulama	Erkek	137	4,164	0,723	-4,751	313	0,000	Kadın	178	4,516	0,590	Derse Yönelik Tutum Son Uygulama	Erkek	137	3,658	0,550	-3,311	313	0,001
F2 Son Uygulama	Erkek	137	3,447	0,799	-3,671	313	0,000																																
	Kadın	178	3,770	0,752				F3 Son Uygulama	Erkek	137	4,164	0,723	-4,751	313	0,000	Kadın	178	4,516	0,590	Derse Yönelik Tutum Son Uygulama	Erkek	137	3,658	0,550	-3,311	313	0,001	Kadın	178	3,879	0,615								
F3 Son Uygulama	Erkek	137	4,164	0,723	-4,751	313	0,000																																
	Kadın	178	4,516	0,590				Derse Yönelik Tutum Son Uygulama	Erkek	137	3,658	0,550	-3,311	313	0,001	Kadın	178	3,879	0,615																				
Derse Yönelik Tutum Son Uygulama	Erkek	137	3,658	0,550	-3,311	313	0,001																																
	Kadın	178	3,879	0,615																																			

($p<0.05$) Bağımsız Gruplar t-Testi

Öğrencilerin (Faktör 1= “Müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler) son uygulama puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Öğrencilerin cinsiyete göre (Faktör 2= “Müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri) son uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-3.671$; $p=0.000<0,05$). Kadınların F2 son uygulama puanları ($\bar{x}=3,770$), erkeklerin F2 son uygulama puanlarından ($\bar{x}=3,447$) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyete göre F3 (Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri) son uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-4.751$;

$p=0.000<0,05$). Kadınların F3 son uygulama puanları ($\bar{x}=4,516$), erkeklerin F3 son uygulama puanlarından ($\bar{x}=4,164$) yüksek bulunmuştur.

Ölçeğin genelinde öğrencilerin cinsiyete göre derse yönelik tutum son uygulama puanları kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(313)}=-3.311$; $p=0.001<0,05$). Kadınların derse yönelik tutum son uygulama puanları ($\bar{x}=3,879$), erkeklerin derse yönelik tutum son uygulama puanlarından ($\bar{x}=3,658$) yüksek bulunmuştur.

Lise öğrencilerinin müzik dersi tutumlarının “cinsiyet” değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 14. Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

	Grup	N	Ort	Ss	t	sd	p																																
F1 Uygulama Değişim	Erkek	137	0,135	0,660	1,314	313	0,190																																
	Kadın	178	0,040	0,623				F2 Uygulama Değişim	Erkek	137	0,057	0,907	-0,120	313	0,908	Kadın	178	0,067	0,698	F3 Uygulama Değişim	Erkek	137	-0,082	0,765	-0,832	313	0,406	Kadın	178	-0,013	0,689	Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim	Erkek	137	0,082	0,553	0,721	313	0,471
F2 Uygulama Değişim	Erkek	137	0,057	0,907	-0,120	313	0,908																																
	Kadın	178	0,067	0,698				F3 Uygulama Değişim	Erkek	137	-0,082	0,765	-0,832	313	0,406	Kadın	178	-0,013	0,689	Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim	Erkek	137	0,082	0,553	0,721	313	0,471	Kadın	178	0,037	0,535								
F3 Uygulama Değişim	Erkek	137	-0,082	0,765	-0,832	313	0,406																																
	Kadın	178	-0,013	0,689				Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim	Erkek	137	0,082	0,553	0,721	313	0,471	Kadın	178	0,037	0,535																				
Derse Yönelik Tutum Uygulama Değişim	Erkek	137	0,082	0,553	0,721	313	0,471																																
	Kadın	178	0,037	0,535																																			

($p<0.05$) Bağımsız Gruplar t-Testi

Tabloya baktığımızda; öğrencilerin Faktör 1= “Müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler ön uygulama son uygulama değişimi, Faktör 2= “Müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ön uygulama son uygulama değişimi, Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama son uygulama değişimi ve Ölçeğin genelinde müzik dersine yönelik tutum ön uygulama son uygulama puanları öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Bu bulgu; ölçeğin ön uygulama ve son uygulamasında daha çok kadınların lehine olan müzik dersi tutum düzeylerinin eğitim süreci sonunda da aynı kaldığını göstermektedir. Bu bulgu; müzik öğretim programının eğitim-öğretim süreci sonunda kadınların lehine olan müzik dersi tutumlarını dengelemekte yeterince etkili olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

5. TARTIŞMA

5. 1. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön Uygulama ve Son Uygulamaları Arasındaki Farka İlişkin Tartışma

Araştırma sonucunda çalışma gurubundaki öğrencilerin müzik dersine dönük tutumlarının hem ön uygulamada hem de son uygulamada yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Son uygulamada oluşan tutum puan düzeyi ön uygulamadan fazla olsa da yapılan t testinde bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p=0,066$, $p<0,05$). Bu durum öğretim programının, öğrencilerin müzik dersine karşı zaten yüksek olan tutumlarını anlamlı düzeyde olmasa da belli oranda arttırdığını ve bu anlamda programın tutumları korumada ve geliştirmede belli düzeyde etkili olduğunu göstermiştir.

Benzer çalışmalarda ön uygulama ve son uygulama sonunda yüksek tutum tespit edilmesi Aksu (2007), çalışması ile benzerlik göstermektedir. Diğer araştırmalar incelendiğinde müzik dersine yönelik tutumların olumlu olarak tespit edildiği çalışmalar; Aslantaş, 2016; Koca, 2013; Nacaklı, 2006; Saruhan ve Deniz, 2011; Şahin ve Toraman, 2014; Uluocak ve Tufan, 2011 şeklindedir. Varış ve Cesur (2012), “kararsız” sonuca ulaşmış, Umuzdaş ve Umuzdaş (2015), “orta düzeyde” tutuma sahip olduğuna ilişkin bulgulara erişmiştir.

5. 2. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında Belirleyici Olan Ölçek Maddeleri ile İlgili Tartışma

Araştırmada lise öğrencilerinin müzik dersi tutumları hem ön uygulamada hem de son uygulamada yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Oluşan bu tutum düzeylerinin ölçek maddeleri üzerinden araştırılmasına dönük analizlerde, öğrencilerin ölçek maddelerine verdikleri cevapların ortalamalarının tutum puan sınırimız olan 3 puanın üzerinde olduğu ve bu durumun hem ön hem de son uygulamada aynı şekilde gerçekleştiği görülmüştür. Her ne kadar iki uygulama arasındaki fark anlamlı olarak tespit edilmemişse de öğrencilerdeki bu yüksek tutum düzeyi, ölçeği oluşturan faktörler bazında analiz edilmiş ve bu faktörlerdeki ön ve son uygulama sonucunda anlamlı şekilde farklılaşan maddelerin nicelikleri ve nitelikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Böylece oluşan olumlu tutumun işaretçileri hakkında bazı bilgilere ulaşılmıştır. Buna göre ölçeğin üç faktörünü oluşturan önermelerinden süreç sonunda olumluya dönüşen bu maddeler aşağıdaki gibidir.

“Müzik Dersi Benim İçin Oldukça Önemlidir”

Buna göre müzik dersi öğrenciler açısından önemli bir derstir ve müzik dersi öğretim programı da müzik dersinin öğrencilerin gözündeki önemini anlamlı şekilde arttırmaktadır.

“Müzik Ders Saatinin Arttırılması Gerektiğini Düşünüyorum”

Buna göre öğrenciler müzik ders saatlerini yetersiz görmekte, arttırılmasını talep etmekte ve süreç sonuna gelindiğinde de öğrencilerin bu görüşü daha da keskinleşmektedir. Bir başka deyişle müzik öğretim programı öğrencilerin müzik ders saatlerinin arttırılması gerektiği yönündeki görüşünü desteklemekte ve pekiştirmektedir.

“Müzik Dersindeki Müzik Çalışmalarımı Sergilemekten Büyük Keyif Alırım”

Buna göre öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu tutumlarının oluşmasında; onların müzik ile ilgili çalışmalarını sergileme isteklerinin ve bir başka anlamda da kendilerini müzikle ifade etmeye dönük olumlu motivasyonlarının etkili olduğu söylenebilir.

“Okulumuzda ve Okul Dışında Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Müzikal Etkinliklere Zevkle Katılırım”

Buradan hareketle, öğrencilerin okul içi ve okul dışı müzikal etkinliklere olan ilgilerinin aktif ve olumlu olmasının, onların müzik dersine ilişkin olumlu tutumlarının oluşmasında oldukça önemli olduğu söylenebilir.

“Gelecekte Müzikle İlişkili Bir Meslek Seçmek İsterim”

Bu madde öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarının oluşmasında etkili olduğu kadar da tipik bir madde olarak görülmüştür. Çünkü müziğe ilişkin tutumu, onu bir meslek olarak seçebilmeyi düşünme boyutunda olan öğrenciler, o ülkenin mesleki müzik niceliği ve niteliğini de oluşturacak olan öğrencilerdir. Bu anlamda bu öğrencilerin tespiti ve yönlendirilmesi önem taşımaktadır.

“Müzik Öğretmenim Ne Zaman Konu İle İlgili Görüşlerimizi Sorsa Hemen Söz Alırım”

Buna göre öğrencilerin müzik dersine etkin biçimde katıldıkları ve ders ile ilgili düşüncelerini paylaşmada istekli ve özgüvenli oldukları söylenebilir. Öğrencilerin bu tutumu derse karşı oluşan olumlu tutumun da önemli bir sebebi olarak düşünülebilir.

“Sevdiğim Müziklerden Kendime Özel Arşiv (CD, Mp3) oluştururum”

Bu sonuçta öğrencilerin müzik dersine olan olumlu tutumlarının, onları müzikle ilgili farklı etkinlik ve faaliyetlere yönlendirdiği ve müziği yaşamlarının bir parçası veya yaşamlarında etkili olan bir unsur olarak konumlandıkları şeklinde yorumlanabilir.

“Müzik Dersinde Çekinmeden Çalgımı Çalarım”

Buna göre her ne kadar yeni müzik öğretim programında çalgı ve çalmaya dönük kazanımlar kaldırılmışsa da, programda çalgı çalmanın önemine vurgu yapılmakta ve çalgı veya çalmaya dönük etkinliklerin öğrencilerin talepleri, ilgileri ve öğretmenlerin kararları ile şekillenebileceği belirtilmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin müzik dersini

çalgı boyutunda da benimsediklerini ve çalgıya ilişkin davranışlarını çekinmeden sergileyebileceklerine ilişkin görüşlerinin süreç sonunda da artarak kesinleşmekte ve tutum haline gelmekte olduğunu söyleyebiliriz.

“İstiklal Marşımızı Coşku ve Heyecanla Söylemeye Çalışırım”

Bu bulgu, öğrencilerimizin özellikle İstiklal Marşı'nı icra ederken dikkat edilmesi gerekli hususlar konusunda hassas olduklarını ve İstiklal Marşı'nın gerektirdiği duygusal tavrı benimsediklerini göstermektedir.

“İstiklal Marşımızı Söylerken veya Dinlerken Ülkeme Olan Sevgimin Arttığını Hissederim” Bu bulgu; öğrencilerimizin İstiklal Marşı'mızın taşıdığı anlamı içselleştirdikleri ve bunu müzikle ilişkilendirdiklerinde de aynı hissiyatı taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Nacakcı (2006), tarafından geliştirilen “müzik dersine yönelik tutum ölçeği”nde yer alan maddeler incelendiğinde benzer anlam içeren maddelere verilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

“Müzik dersinin önemsiz bir ders olduğunu düşünüyorum” önermesinin sonuçlarına göre (Aslantaş, 2016; Nacakcı, 2006; Uluocak ve Tufan, 2011) müzik dersini önemsiz bir ders olarak görmedikleri sonucu görülmektedir.

“Müzik dersinin haftalık ders saatinin daha çok olmasını isterim” önermesinin sonuçlarına göre (Aslantaş, 2016; Uluocak ve Tufan, 2011) büyük ölçüde katılarak artırılmasını istedikleri, Nacakcı (2006), verilerine göre artırılmasını kısmen istedikleri görülmektedir.

“Müzik dersinde öğrendiklerimle okul içi ve dışı müzik etkinliklerine katılmak isterim” önermesinin sonuçlarına göre (Aslantaş, 2016; Uluocak ve Tufan, 2011) büyük ölçüde katıldıkları, Nacakcı (2006), verilerine göre kısmen katıldıkları görülmektedir.

“Müzik derslerinin bana müzik dinleme zevki ve seçme alışkanlığı kazandırdığını düşünüyorum” önermesinin sonuçlarına göre (Aslantaş, 2016; Nacakcı, 2006; Uluocak ve Tufan, 2011) müzik derslerinin kendilerine müzik dinleme zevki ve seçme alışkanlığı kazandırdığını düşündükleri sonucu görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin yüksek düzeydeki olumlu tutumlarını ifade ettikleri maddeler, sürekli kontrol altında tutulur ve bu maddelere ilişkin tutum oluşturma etkinliklerinin niteliği ve niceliği sürekli desteklenirse, oluşan olumlu tutumun, programın diğer öğrenme alanları üzerinde de (bilişsel, devinışsel) olumlu rol oynayacağını söylememiz mümkün olmaktadır.

5. 3. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında Lise Türü Değişkeni ile İlgili Tartışma

Hazırlanan tutum ölçeğinin *ön uygulamasında* faktörler bazında Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ön uygulama puanları Fen Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin lise türüne göre müzik dersine yönelik tutum *ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi lehine* anlamlı farklılık göstermiştir.

Hazırlanan tutum ölçeğinin *son uygulamasında* faktörler bazında Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama puanları Anadolu lisesi, Fen Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin lise türüne göre müzik dersine yönelik tutum *ön uygulama puanları Sosyal Bilimler Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi lehine* anlamlı farklılık göstermiştir.

Lise öğrencilerinin müzik dersi tutumlarının okudukları lise türüne göre farklılaşım farklılaşmadığına ilişkin *ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri* faktörler bazında aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

Hazırlanan tutum ölçeğinin *ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri* faktörler bazında Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler başta Anadolu Lisesi ve sonrasında Fen Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ve Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama ve son uygulama değişim puanları lise türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Lise öğrencilerinin müzik dersi tutumlarının okudukları lise türüne göre farklılaşım farklılaşmadığına ilişkin *ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri ölçeğin geneli* bazında ise Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Bu bulguya ilişkin şunlar söylenebilir. Tutum ölçeğinin ön uygulama ve son uygulama tutum puanlarında daha çok Sosyal Bilimler Lisesinin öne çıktığını görmekle beraber, müzik eğitim-öğretim süreci sonunda en çok Anadolu Lisesi öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının geliştiğini tespit etmekteyiz. Bir başka deyişle müzik öğretim

programının, tutumlara ilişkin kazanımları oluşturma ve geliştirme aşamasında Anadolu Liseleri'nde daha etkili olduğu söylenebilir.

5. 4. Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının Oluşmasında “Cinsiyet” Değişkeninin Fonksiyonu ile İlgili Tartışma

Hazırlanan tutum ölçeğinin *ön uygulamasında* faktörler bazında Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler ön uygulama puanları *kadınlar* lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ön uygulama puanları *kadınlar* lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama puanları *kadınlar* lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin cinsiyetine göre müzik dersine yönelik tutum *ön uygulama puanları kadınlar lehine* anlamlı farklılık göstermiştir.

Hazırlanan tutum ölçeğinin *son uygulamasında* faktörler bazında Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler ön uygulama puanları *cinsiyet değişkenine göre* anlamlı farklılık *göstermemiştir*. Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri ön uygulama puanları *kadınlar* lehine anlamlı farklılık göstermiş, Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama puanları *kadınlar* lehine anlamlı farklılık göstermiştir.

Ölçeğin geneline ilişkin öğrencilerin cinsiyetine göre müzik dersine yönelik tutum *ön uygulama puanları kadınlar lehine* anlamlı farklılık göstermiştir.

Hazırlanan tutum ölçeğinin *ön uygulama ve son uygulama arasındaki değişim düzeyleri* faktörler bazında; Faktör 1= “müzik dersine dönük tutum” düzeyinde düşünceler, Faktör 2= “müzik dersine dönük özgüven ve öz yeterlik” ifadeleri” ve Faktör 3= “Milli değerler ve milli bilinç” ifadeleri ön uygulama ve son uygulama değişim puanları *cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermemiştir*.

Çalışmanın bu alt problemi ile ilgili olarak ulaşılan bulguya benzer bulgular; farklı yıllarda yapılan (Aslantaş, 2016; Atalay, 1998; Nacakçı, 2006; Otacıoğlu, 2007; Özmenteş, 2012; Saruhan ve Deniz, 2011; Uluocak ve Tufan, 2011; Varış ve Cesur, 2012) araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, müzik dersine ilişkin tutumları cinsiyetine göre anlamlı farklılık bulunamayan çalışmalar (Koca, 2013; Kocaarslan, 2009; Özmenteş ve Özmenteş, 2009; Umuzdaş ve umuzdaş, 2015) şeklindedir.

Babacan, Babacan ve Pirgon (2011); “İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi” isimli çalışmalarında, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla müzik dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Genel olarak bu bulgu ile ilgili olarak “kadınların erkeklere oranla m¼zik dersine ilişkin tutumları daha ¼st d¼zeydedir ve 1 yıllık eğitim-¼đretim s¼reci bu seyri değiştirmemektedir” yorumu yapılabilir. Bu durum aynı zamanda m¼zik ¼đretim programının eğitim-¼đretim s¼reci sonunda kadın ve erkek ¼đrencilerin tutumlarını dengeleme aşamasında yeterince etkin olamadığı şeklinde de yorumlanabilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

1. Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum puan düzeyleri Giresun ili örnekleminde hem süreç başında (3,726-100'lük sisteme göre 74,52) hem de süreç sonunda (3,783-100'lük sisteme göre 75,66) yüksek olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin müzik dersine ilişkin olumlu bir tutum gösterdikleri, bu tutumu süreç sonuna kadar barındırdıkları hatta anlamlı bir farkı yansıtmasa da süreç sonunda tutum düzeyinin bir nebze artmış olduğu bir başka deyişle müzik öğretim programının belli bir oranda etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Üç Faktörden oluşan ölçek, faktör bazında incelendiğinde de ölçeğin birinci faktörü olan "F1= Tutum düzeyindeki düşünceler" faktörü analiz edildiğinde, ön uygulama ile son uygulama arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p=0,025$, $p<0,05$). Yani öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyindeki görüş ve düşünce ve fikirleri süreç sonunda son uygulama lehine anlamlı düzeyde farklılaşmakta bir başka deyişle müzik öğretim programı ölçeğin bu alt faktörüne dönük kazanımların oluşmasında etkili olmaktadır.

Ölçeğin diğer faktörleri ile ilgili ön uygulama ve son uygulama arasında oluşan tutum puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

2. Lise 9. Sınıf öğrencilerinin olumlu ve olumsuz tutum düzeylerini yansıtan ve ön uygulama ve son uygulama arasında anlamlı bir şekilde farklılaşan ölçek maddeleri ile ilgili analizden şu sonuçlar elde edilmiştir.

Öncelikle "Tutum Düzeyindeki Düşünceler" başlığı altında olan birinci faktördeki; "*Müzik Dersi Benim İçin Oldukça Önemlidir*", "*Müzik Ders Saatinin Arttırılması Gerektiğini Düşünüyorum*", "*Müzik Dersindeki Müzik Çalışmalarımı Sergilemekten Büyük Keyif Alırım*", "*Okulumuzda ve Okul Dışında Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Müzikal Etkinliklere Zevkle Katılırım*", "*Gelecekte Müzikle İlişkili Bir Meslek Seçmek İsterim*", "*Müzik Öğretmenim Ne Zaman Konu İle İlgili Görüşlerimizi Sorsa Hemen Söz Alırım*" ve "*Sevdiğim Müziklerden Kendime Özel Arşiv (CD, Mp3) oluştururum*" maddeleri, ölçeğin ikinci faktörü olan ve "Özgüven ve Öz Yeterlik İfadeleri" başlığı altında; "*Müzik Dersinde Çekinmeden Çalgımı Çalarım*" maddesi ve ölçeğin üçüncü faktörü olan ve "Milli değerler ve milli bilinç ifadeleri" başlığı altındaki, "*İstiklal Marşımızı Coşku ve Heyecanla Söylemeye Çalışırım*" ve "*İstiklal Marşımızı Söylerken veya Dinlerken Ülkeme Olan*

Sevgimin Arttığını Hissederim” maddeleri ölçekte anlamlı şekilde ve son uygulama lehine farklılaşmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin yüksek tutum puan düzeylerini açıklayan düşünce ve görüşleri hakkında bilgi vermektedir.

Ölçekte anlamlı düzeyde farklılaşan ancak süreç sonuna doğru olumsuz yöne doğru gelişen ölçek maddeleri de; *“Sosyal Medyadaki (facebook, Youtube vb) Müzik Etkinliklerini Takip Ederim* (ön test lehine anlamlı bulunmuştur)” şeklindedir. Bu sonuçlar da; öğrencilerin müzikal etkinlikleri sosyal medyadan takip etme davranışlarının süreç sonuna doğru azalarak başka boyutlara doğru değişmekte olduğu ve öğrencilerin bireysel bazda kendi müzikal bilgi ve becerilerini sergilemekte belli bir çekinme ve utanma duygusunu yaşadıkları ve programın da bunu gidermekte etkili olamadığı şeklinde yorumlanmıştır.

3. Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum puan düzeyleri öğrencilerin eğitim gördükleri lise türüne göre Anadolu Lisesi lehine anlamlı farklılık göstermektedir. Bir başka deyişle müzik öğretim programının, tutumlara ilişkin kazanımları oluşturma ve geliştirme aşamasında Anadolu Liseleri’nde daha etkili olduğu tespit edilmiştir.
4. Lise 9. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum puan düzeyleri öğrencilerin cinsiyetlerine göre hem ön uygulamada hem de son uygulamada kadınların lehine anlamlı bir farklılık göstermekle birlikte, ön uygulama ile son uygulama arasındaki değişim düzeylerine baktığımızda oluşan değişimlerin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Bir başka deyişle kadınların müzik dersine ilişkin, erkeklerden daha fazla olan olumlu tutum düzeyleri bir yıllık eğitim-öğretim süreci sonucunda dengelenememekte yani öğretim programı bu konuda yeterince etkili olamamaktadır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Lise eğitiminin başlangıcı olan 9. Sınıf düzeyinde, öğrencilerin müzik dersi tutumlarının hemen süreç başında tespit edilmesi ve müzik dersi organizasyonunun bu sonuçlara göre şekillendirilmesi gerekir.
2. Öğretim programlarının uygulanmasında sadece devinışsel ve bilişsel alanlara dönük kazanımlar değil, duyuşsal alana dönük kazanımların da oluşturulması ve geliştirilmesi yönünde tedbirler alınmalıdır.
3. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkileyen görüş, düşünce ve önerilerine kulak verilerek, öğretim programının bu görüş ve öneriler çerçevesinde şekillendirilmesine dikkat edilmelidir.

4. Türkiye’de standart bir lise müzik öğretim programı uygulanmaktadır. Programın sonuçlarının tüm lise türlerinde aynı şekilde oluşmasına çaba sarf edilmeli, farklı amaçlı lise türlerinde müzik dersinin farklı şekilde konumlandırılmasına izin verilmemelidir.
5. Müzik öğretim programına dönük tutumların oluşmasında cinsiyet değişkenine yönelik farklılaşmaların en aza indirgenmesine dönük tedbirler alınmalıdır.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Dayalı Öneriler

1. Türkiye’de 2017 yılında yenilenen müzik öğretim programları ve programların uygulanma şartları ile ilgili bilimsel çalışmalara hız verilmelidir. Bu öğretim programlarının etkililiğine dönük sahadan bilgi toplamak amacıyla, farklı müzik öğretim programlarında (ilkokul, ortaokul, lise vd.) farklı örneklerde, farklı sınıf düzeylerinde ve farklı öğrenme alanlarında (bilişsel, duyuşsal, devinişsel) bu çalışma benzeri çalışmalar yapılmalıdır.

7. KAYNAKLAR

- Akarsu, S. (2017). Ortaokul (5-8) öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli boyutlar açısından değerlendirilmesi (Kars ili örneği). *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 62, 398-409.
- Aksu, C. (2007). *İlköğretim 8. sınıf müzik programının hedeflerine ulaşma düzeyinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aksu, C. (2013). Müzik eğitimi ekseninde "Sanat Eğitimi Akımı"nı yeniden canlandırmak. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat Dergisi*, 23, 1-7.
- Aksu, C. (2018). *Cumhuriyet dönemi örgün temel müzik eğitiminde müzik öğretim programları (1924-2017) ve müzik eğitiminde yapılandırmacılık*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aslantaş, H. (2016). Yatılı bölge ortaokulu öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 154-165.
- Atalay, E. (1998). *Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumlarının ölçülmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Babacan, E., Babacan, M. D ve Pirgon, Y. (2011). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 325-336.
- Balcı, A. (1997). *Sosyal bilimlerde araştırma-yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Kişisel Yayın.
- Başaran, E. (1985). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*, New York: McGraw-Hill Book Company.
- Bloom, B. S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme* (3. baskı) (D. A. Özçelik, Çev.) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Canakay, E. U. (2006, Nisan). *Müzik teorisi dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirme*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli.

- Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(11), 1-15.
- Demirel, Ö. (2002). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (4. baskı). Ankara: Pegem A yayınları.
- Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (12. baskı). Ankara: Pegem A yayınları.
- Demirel, Ö. (2013). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (20. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirhan, G. ve Altay, F. (2001). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği II. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 9-20.
- Doğan, H. (1974). Program geliştirmede sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 361-385.
- Doğan, N. (2007). Davranışların ölçülmesi. H. Atılğan (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* içinde (s.1-22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınları.
- Franzoi, S.L. (2003). *Social psychology*. (3th edition). Boston: Mc. Graw Hill.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Heneghan, F. (2004). *Music education national debate*. Retrieved June 28, 2012 from <http://www.musicnetwork.ie/content/files/MEND09d.pdf>
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim* (5. baskı). İstanbul: İyi İşler Yayıncılık ve Matbaacılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2003). *Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş* (10. baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karakaya, İ. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 57-83). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayış, A. (2009). Güvenirlilik analizi. Ş. Kalaycı (Ed.), *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* içinde (s. 404-409). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kılıç, I. (2009). *İlköğretim okullarındaki müzik derslerinde karşılaşılan araç-gereç sorunları*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
- Koca, Ş. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22 (2), 209-222.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/tez/T0061839.pdf>, adresinden 03.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Kocabaş, A. (1997). Temel eğitim II. kademe öğrencileri için müziğe ilişkin tutum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 141-145.
- Kurtuldu, M. K. (2011). Yürütücü bilişe dayalı bireysel tutumların piyano çalma başarısına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 41-53.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2009). *Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. sınıflar müzik dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Müzik dersi 9, 10, 11 ve 12. sınıflar öğretim programı*, <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201821152226520-9-12-Muzik%20Öğretim%20Programı%2020180121.pdf> adresinden 18.07.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş* (14. baskı) (H. Arıcı & O. Aydın, Çev.) Ankara: Meteksan AŞ.
- Nacakcı, Z. (2006, Nisan). *İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Nuhoğlu, H. (2008). İlköğretim fen ve teknoloji dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 7(3), 627-638.
- Otacioğlu, S. G. (2007). İlköğretim 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 134-139.
- Özçelik, İ. (1992). *Eğitime giriş*. Trabzon: Derya kitapevi.
- Özçelik, D. A. (2011). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29.
- Özmenteş, S. ve Özmenteş, G. (2009). Çalgı çalışmaya ilişkin tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 353-360.

- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 53-66.
- Phillips, S. L. (2003). *Contributing factors to music attitude in sixth, seventh and eighth grade students* (Unpublished doctoral dissertation). University of Iowa, USA.
- Saruhan, Ş. ve Deniz, J. (2011). Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2), 695-702.
- Scherer, R. F., Wiebe, F. A., Luther, D. C. and Adams, J. S. (1988). Dimensionality of coping: Factor stability using the ways of coping questionnaire. *Psychology Reports*, 62, 763-770.
- Stabley, N. C. (2000). *The effects of involvement in chamber music on the intonation and attitude of 6th and 7th grade string orchestra players*. (Unpublished doctoral dissertation). Michigan State University, USA.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı* (9. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı* (12. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahan, H. H. (2017). *Eğitimde program geliştirme-öğretim ilke ve yöntemleri* (4. baskı). Ankara: Pegem akademi yayınları.
- Şahin, A. ve Toraman, M. (2014). İlköğretim müzik dersine yönelik veli ve öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1-17.
- Smith, M. B. (1968). Attitude change. *International Encyclopedia of the Social Sciences*. Crowell Collier And Mac Millan. 458-467.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi* (5. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel yayınları.
- Tekinarslan, H. (2006). *Lise öğrencilerinin coğrafya dersine karşı tutumlarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Toraman, M. (2013). *Müzik öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan müzik dersine yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Turgut, M. ve Baykul, Y. (1992). *Ölçekleme teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi: temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar* (2. baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi temel kavramlar- ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum* (3. baskı). Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Uluocak, S. ve Tufan, E. (2011). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 991-1001.
- Umuzdaş, S. ve Levent, A. (2012). Müzik öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi işleyişine yönelik görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 56-73.
- Umuzdaş, M. S. ve Umuzdaş, S. (2015). 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Tokat İli Örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(5), 273-281.
- Variş, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler* (3. baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Variş, Y. A. ve Cesur, D. (2012). Ortaöğretim müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *NWSA-Fine Arts*, 7(4), 361-374.
- Variş, Y. A. ve Cesur, D. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *NWSA-Fine Arts*, 7(4), 318-333.
- URL-1, http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12Yil_Soru_Cevaplar.pdf. 11 Mart 2019.
- URL-2, http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/20161748_MYLLY_EYYTYM_BAKANLIYI_ORTAYYRETYM_KURUMLARI_YINETMELYYY.pdf Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. 11 Mart 2019.
- URL-3, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c87a4de83f740.24399217. 12 Mart 2019.

8. EKLER

Ek 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993-605.01-E.21018212
Konu : Araştırma İzni
[Cansu BAYRAM]

07.12.2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Gen. Md. 'nün 2017/25 nolu Genelgesi
b) Karadeniz Teknik Üniversitesinin 29/11/2017 tarih ve 20333773 numara ile DYS kayıt işlemi gerçekleştirilen yazısı

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Cansu BAYRAM "Ortaöğretim Öğrencilerinin Müzik Derslerine İlişkin Durumlarının İncelenmesi" konulu, Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, Giresun Fen Lisesi, Giresun Sosyal Bilimler Lisesi, Nurettin Canikli AİHL, Dereli Çok Programlı Anadolu Lisesi 9. Sınıf öğrencilerine yönelik çalışma yapmak istemektedir

İlgi (b) yazı ile eklerinin ilgi (a) genelge kapsamında incelenmesi sonucu bu çalışma talebiyle ilgili oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu Raporu" ekte sunulmuştur.

Söz konusu çalışmanın yukarıda sözü edilen okullarda 04.12.2017 - 25.05.2018 tarihleri arasında, Müdürlüğümüzce mühürlenmiş ve ekte sunulan veri toplama araçlarını kullanarak; tüm çalışmaların okul yönetimlerinin sorumluluğunda/gözetiminde yürütülmesi, yapılacak çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan okul yönetimlerinin planlayacağı çalışma takvimine göre yapılması, çalışmalara katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanması, uygulama ile toplanacak verilerin sadece bu araştırma dâhilinde kullanılması ve araştırma sonucunun Müdürlüğümüz AR-GE Birimine basılı veya elektronik doküman olarak teslim edilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ergin AYBAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
07.12.2017

Necati AKKURT
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza!
Aslı ile Aynıdır
07.12.2017

Ayrıntılı bilgi için: Serpil ZİNİ /Memur
AR-GE

Tel: (0 454) 215 75 25 -137 Faks: (0 454) 215 75 22

Hükümet Konağı A Blok Kat:1 28200 GİRESUN
Elektronik Ağ : <http://giresun.meb.gov.tr>
E-posta: stratejigelistirme28@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e8da-8462-353d-9ecf-323d kodu ile teyit edilebilir.

Ek 1'in devamı

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993-605.01-E.657217

09.01.2018

Konu : Araştırma İzni
[Cansu BAYRAM]

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Gen. Md. 'nün 2017/25 nolu Genelgesi
b) Karadeniz Teknik Üniversitesinin 03/01/2018 tarih ve 01558571 sayılı yazısı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Cansu BAYRAM "Ortaöğretim Öğrencilerinin Müzik Derslerine İlişkin Durumlarının İncelenmesi" konulu, Mimar Sinan Anadolu Lisesi, Kale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Dereli Anadolu Lisesi 9. Sınıf öğrencilerine yönelik çalışma yapmak istemektedir

İlgi (b) yazı ile eklerinin ilgi (a) genelge kapsamında incelenmesi sonucu bu çalışma talebiyle ilgili oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu Raporu" ekte sunulmuştur.

Söz konusu çalışmanın yukarıda sözü edilen okullarda 15.01.2018 - 25.05.2018 tarihleri arasında, Müdürlüğümüzce mühürlenmiş ve ekte sunulan veri toplama araçlarını kullanarak; tüm çalışmaların okul yönetimlerinin sorumluluğunda/gözetiminde yürütülmesi, yapılacak çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan okul yönetimlerinin planlayacağı çalışma takvimine göre yapılması, çalışmalara katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanması, uygulama ile toplanacak verilerin sadece bu araştırma dâhilinde kullanılması ve araştırma sonucunun Müdürlüğümüz AR-GE Birimine basılı veya elektronik doküman olarak teslim edilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ergin AYBAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
09.01.2018

Necati AKKURT
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek 1'in devamı

Lise 9. Sınıf Müzik Dersi Tutum Ölçeği

Adı-Soyadı:

Sınıfı-Şubesi:

Okulu:

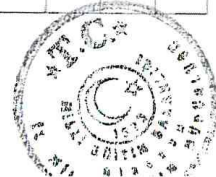
Cinsiyet:

Not: Sevgili öğrenciler, Bu ölçek; müzik eğitimine ve müzik derslerine dönük olarak yürütülen bir bilimsel araştırma kapsamında, sizin müzik derslerine ilişkin duygu ve düşüncelerinizi almak amacıyla, "2017 Ortaöğretim Müzik Öğretim Programı 9. Sınıf" kazanımları da dikkate alınarak hazırlanmıştır. Adınız veya diğer kimlik bilgileriniz kesinlikle araştırmada yayınlanmayacak ve araştırmacıda saklı kalmayacaktır. Verdiğiniz cevaplar sizin müzik dersi değerlendirmesinde kesinlikle kullanılmayacaktır. Lütfen konu hakkındaki samimi düşüncelerinizi temsil eden kutucuğu (X) ile işaretleyiniz.

MADDELER	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Müzik dersi benim için oldukça önemlidir.					
2. Okulunda veya sınıfındaki müzikle ilgili etkinliklerde bana da görev verilmesini isterim.					
3. Müzik ders saatinin artırılması gerektiğini düşünüyorum.					
4. Sanat, sanatçı ve sanat eseri gibi kavramlar benim için önemli kavramlardır.					
5. Müzik dersi ödev ve etkinliklerini severek yaparım.					
6. Müzik dersinde çekinmeden şarkı söylerim.					
7. Müzik dersinde çekinmeden çalgıyı çalarım.					
8. Boş zamanlarımda sürekli müzikle iç içeyim.					
9. Müzik dersindeki müzik çalışmalarımı sergilemekten büyük keyif alırım.					
10. Okul müzda ve okul dışında belirli gün ve haftalarda ilgili müzikal etkinliklere zevkle katılırım.					
11. Atatürk'ün müziğe verdiği değeri her zaman önemli bulurum.					
12. Müzik türlerine ön yargılı bakmam.					
13. İstiklal Marşı'nı coşku ve heyecanla söylemeye çalışırım.					
14. İstiklal Marşı'nı söyleyken veya dinlerken ilçeme olan sevgimin arttığını hissedirim.					
15. Müzikle ilgili bir konuda fikir ve düşüncelerimi çekinmeden ifade edebilirim.					
16. Müzik dersi aracılığı ile duygularımı ifade edebildiğime inanıyorum.					
17. Müzik dersi aracılığı ile düşüncelerimi ifade edebildiğime inanıyorum.					
18. Yazılı ve görsel medyadaki (televizyon, gazete vb.) müzikle ilgili haberleri takip ederim.					
19. Sosyal medyadaki (facebook, youtube vb.) müzik etkinliklerini takip ederim.					
20. Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'le ilgili şarkıları öğrenmekten mutluluk duyarım.					
21. Gelecekte müzikle ilişkili bir meslek seçmek isterim.					
22. Müzik dinlerken müziğin sözlerine ve ezgisine dikkat ederim.					
23. Müzik dersliğimizin düzeni ve temizliği ile ilgili severek gönüllü olurum.					
24. Müzik öğretmenimin derslerde bana sürekli söz hakkı vermesini isterim.					
25. Müzik öğretmenim ne zaman konu ile ilgili görüşlerimizi sorsa hemen söz alırım.					
26. Ülkemizin millî birlik ve bağımsızlığını simgeleyen şarkı-türkü ve marşları bilmemiz gerektiğine inanıyorum.					
27. Ülkemizin geleneksel müzik kültürünü temsil eden türkü ve şarkılarımızı bilmemiz gerektiğine inanıyorum.					
28. Sevdiğim müziklerden kendime özel arşiv (cd, mp3) oluştururum.					
29. Sınıfça veya okulca yapılacak bir müzikal etkinlikte bulunmaktan mutlu olurum.					
30. Müzik derslerinde rahatladığımı ve stresimi attığımı hissetmek beni mutlu ediyor.					
31. Müzik dersleri sayesinde arkadaşlarımla ve çevremle sosyal ilişkilerimin geliştiğini düşünüyorum.					
32. Müzik dersleri liselerden kaldırılmalıdır.					
33. Üniversiteye giriş sınavlarında müzik dersinden soru bulunmadığı için müzik derslerini gereksiz buluyorum.					
34. Müzik ödevlerimi düşük not almamak için yapıyorum.					
35. Müzik dersinde türkü ve şarkı söylemekten çekiniyor ve utanıyorum.					
36. Müzik dersini sıkıcı buluyorum.					

bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

vrak teyidinde <http://e-belge.ktu.edu.tr> adresinden Belge Num.:95436607-044-E.2269 ve Barkod Num.:1554084 bilgileriyle erişebilirsiniz.

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1990 yılında Trabzon'da doğdu. İlkokul ve ortaokulu İskenderpaşa ilköğretim okulunda, Liseyi Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde tamamladı. 2008 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümünü kazandı. 2012 yılında mezun oldu. 2012 yılında Hakkâri-Sermaye Piyasası Kurulu Ortaokuluna Müzik Öğretmeni olarak atandı. 2015 yılında Giresun-Dereli Anadolu Lisesinde, 2018 yılında Trabzon-Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi'nde Müzik Öğretmeni olarak göreve başlamış ve halen devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : 2 Nolu Beşirli Mahallesi Çağrı Sokak NO:11 İnci Park Sitesi A Blok Kat:3
Daire: 4 Ortahisar / TRABZON

E-Posta : cansu.bayram@hotmail.com

Telefon : 0507 120 66 11